

Carens' betoog voor open grenzen

Bachelorscriptie Karla Twigt

karlatwigt@planet.nl

Studentnummer: 3362280

Wijsbegeerte-deeltijd, Universiteit Utrecht

Scriptie-begeleider: Dr. Jan Vorstenbosch

INHOUDSOPGAVE

	pagina
1. Inleiding	3
2. Joseph H. Carens	3
2.1 Aliens and Citizens, Carens' betoog voor open grenzen	3
2.1.1 Carens' beroep op Nozick	4
2.1.2 Carens' beroep op Rawls	5
2.1.3 Carens' beroep op de utilisten	9
2.1.4 Aliens and Citizens – samenvatting	10
2.2 Carens' onderscheid tussen idealistische en realistische theorie	11
2.3 Carens' gedachte-experiment over realistische toelatingscriteria	14
2.3.1 Familie	14
2.3.2 Vluchtelingen	15
2.3.3 Anderen	16
2.3.4 Uitsluitingscriteria	16
2.3.5 Samenvatting gedachte-experiment	16
3. Enkele reacties op Carens' theorieën	16
3.1 Walzer	16
3.2 Meilaender	18
3.3 Blake	21
4. Mijn visie omtrent Carens' theorieën en de reacties daarop	22
4.1 Carens' argumentatie in Aliens and Citizens	22
4.1.1 Carens' beroep op Nozick	22
4.1.2 Carens' beroep op Rawls	23
4.1.3 Carens' beroep op het utilisme	24
4.1.4 Mijn conclusie over Carens' argumentatie in Aliens and Citizens	24
4.2 Carens' idealistische en realistische theorie en hun samenhang	24
4.3 Terechte of onterechte kritiek op Carens' theorieën?	26
4.3.1 Walzer	26
4.3.2 Meilaender	27
4.3.3 Blake	27
4.4 Eindbeschouwing	28
4.4.1 Mijn ideeën over Carens' open grenzentheorie	28
4.4.2 Conclusie	29
Afkortingen, aantal woorden, literatuurlijst	30

CARENS' BETOOG VOOR OPEN GRENZEN

1. Inleiding

Eén van de eerste filosofen die immigratie tot een object van theoretisch onderzoek gemaakt heeft, is Joseph H. Carens. Voor hem gebeurde dit bijna niet. Zijn artikel "Aliens and Citizens. The Case for Open Borders" is een duidelijk en bekend statement in de literatuur over migratie-ethiek.

Carens baseert zijn migratiemoraal in "Aliens and Citizens" op drie verschillende liberale theorieën, die volgens hem alle drie op open grenzen zouden uitkomen, namelijk die van

1. Robert Nozick
2. John Rawls
3. het utilisme

De idee van open grenzen spreekt mij gevoelsmatig aan. Ik heb 16 jaar met asielzoekers gewerkt. En in die tijd vroeg ik me vaak af, of het te rechtvaardigen is, dat wij - omdat we in Nederland geboren zijn - recht hebben hier te verblijven, terwijl anderen - die toevallig elders geboren zijn - dit recht niet hebben. Ik wil in dit paper onderzoeken, of Carens' theorie in "Aliens and Citizens" houdbaar zal blijken te zijn en of deze me nog steeds aanspreekt, nadat ik hem nader bestudeerd heb.

In paragraaf 2 bespreek ik Carens' opvattingen. Paragraaf 3 gaat over de kritiek op Carens. In paragraaf 4 kunt u lezen, wat mijn standpunt over Carens' open grenzentheorie is.

2. Joseph H. Carens

2.1 Aliens and Citizens, Carens' betoog voor open grenzen

Veel armen en verdrukten willen hun land ontvluchten en naar Westerse landen komen. Ze worden soms geweerd aan de grenzen. Of ze worden toegelaten en een groot deel van hen wordt later teruggestuurd naar het land van herkomst. Wat geeft de staat het recht dit te doen? Veel mensen zeggen: elke staat heeft het wettelijke en morele recht die macht aan te wenden ten bate van zijn eigen nationale belang, zelfs als dit betekent, dat vreemdelingen in nood buiten de deur gehouden worden. Staten mogen hen binnenlaten, maar hoeven dit niet te doen.

Carens bestrijdt deze visie. In "Aliens and Citizens" beargumenteert hij, dat grenzen over het algemeen open zouden moeten zijn en dat mensen normaalgesproken vrij moeten zijn hun land te verlaten en zich in een ander land te vestigen. Dit argument vindt hij het sterkst, wanneer het toegepast wordt op migratie van mensen uit de derde wereld naar landen in de eerste wereld, want Carens vindt burgerschap in Westerse liberale democratieën de moderne equivalent van feodale geboorteprievileges vroeger: een geërfde status die iemands levenskansen ten onrechte enorm verhoogt.

Bij het ontwikkelen van zijn argument voor meer open grenzen beziet Carens drie benaderingen van normatieve politieke theorie op het punt van de immigratie, namelijk die van Robert Nozick, John Rawls en de utilisten.

Zijn strategie is, voordeel te halen bij deze drie theoretische benaderingen die veel mensen overtuigend vinden en een variëteit van argumenten te construeren voor open grenzen. Het feit dat

alle drie de theorieën uitkomen op hetzelfde basisresultaat met betrekking tot immigratie, versterkt de zaak van de open grenzen, te meer daar ze het op andere vlakken sterk met elkaar oneens zijn. Carens behandelt ook het communitaristische bezwaar tegen zijn visie, met name dat van Michael Walzer.

De theorieën van Nozick, Rawls en de utilisten beginnen met een aanname over de gelijke morele waarde van individuen en behandelen het individu als belangrijker dan de gemeenschap. Deze grondslag laat weinig ruimte, om fundamentele verschillen te maken tussen burgers van een bepaald land en vreemdelingen die graag burgers van ditzelfde land willen worden, vindt Carens.

2.1.1 Carens' beroep op Nozick

Een populaire positie over immigratie luidt: "Het is ons land. Wij kunnen erin laten of buitensluiten wie we willen." Dit kan opgevat worden als een claim dat het recht om vreemdelingen buiten te sluiten, gebaseerd is op eigendomsrechten, zoals collectieve of nationale eigendomsrechten. Zou zo'n soort claim support krijgen van theorieën waarin eigendomsrechten een centrale rol spelen? Carens denkt van niet, omdat dergelijke theorieën individuele eigendomsrechten willen beschermen. Het concept van collectieve of nationale eigendomsrechten zou de individuele rechten juist ondermijnen. Carens haalt Robert Nozick aan, als een hedendaagse representant van de eigendomsrechttraditie. Nozick volgt Locke als hij aanneemt, dat individuen in de natuurstaat rechten hebben, die eruit bestaan dat elk individu vrij is, volledig over zichzelf en zijn eigendommen te beschikken. (VUNA, p. 65). Alle individuen hebben dezelfde natuurrechten, dat is de assumptie over de morele gelijkheid die aan deze traditie ten grondslag ligt, hoewel het uitoefenen van dit recht tot materiële ongelijkheden leidt. De ongemakken van de natuurstaat, namelijk het voortdurend zelf verdedigen van je rechten, rechtvaardigen de creatie van een minimale staat wiens enige taak is, mensen binnen een gegeven territorium te beschermen tegen schendingen van hun natuurrechten.

Zou deze minimale staat gerechtvaardigd zijn, immigratie aan banden te leggen? Nozick beantwoordt deze vraag nergens direct, maar zijn argumentatie suggereert volgens Carens, dat hij immigratie niet aan banden zou leggen. Nozick vindt namelijk, dat de staat geen rechten heeft, iets anders te doen, dan de rechten te versterken die individuen al in de natuurstaat hebben. En burgerschap zorgt niet voor een nieuwe claim. De staat is verplicht de rechten van burgers en niet-burgers gelijk te beschermen, omdat de regering monopolie heeft over het versterken van rechten binnen zijn territorium. Individen hebben het recht tot vrijwillige uitwisseling met andere individuen. Zij bezitten dit recht als individuen, niet als burgers. De staat mag zich niet bemoeien met dergelijke uitwisselingen, zolang ze niet iemands natuurrechten schenden.

Wat betekent dit voor immigratie? Bijvoorbeeld: een boer uit de VS wil een Mexicaanse werker inhuren. De regering heeft geen recht hem dit te beletten. Dan zou namelijk het recht van de Amerikaanse boer en van de Mexicaanse werker geschonden worden, om een vrijwillige transactie aan te gaan. Amerikaanse werkers zouden wel benadeeld worden door deze competitie met gastarbeiders. Maar Nozick ontkent expliciet, dat iemand een recht heeft beschermd te worden tegen competitief nadeel. Zulke zaken als schade beschouwen, zou de fundamentele van individuele eigendomsrechten onderuit halen. Zelfs al zou de Mexicaan geen werkaanbod van een Amerikaan hebben, zou een Nozickaanse regering geen gronden hebben de Mexicaan de toegang te ontfemen. Zo lang hij vredig is, niet steelt, iemands eigendom niet onder de voet loopt, of op een andere manier

de natuurrechten van andere individuen niet schaadt, is zijn binnenkomst en zijn zijn acties niet de zaak van de staat.

Betekent dit, dat Nozicks theorie helemaal geen basis biedt voor de uitsluiting van vreemdelingen? Nee, niet helemaal. Het betekent, dat Nozicks theorie geen redenen levert aan de staat en aan individuen, om vreemdelingen buiten te sluiten die ook niet gebruikt zouden kunnen worden, om eigen burgers buiten te sluiten. Een staat of een persoon kan tegen een vreemde niet meer beginnen dan tegen een eigen burger. In een Nozickaanse wereld kunnen vreemdelingen hetzelfde doen als eigen burgers. Individuen kunnen doen wat ze willen met hun persoonlijke eigendom. Ze mogen mensen toegang weigeren tot het land of huis dat zij bezitten. Maar ze hebben dit recht als individuen, niet als leden van een collectief. En zij kunnen andere individuen niet tegenhouden, anders te handelen, dan zij zelf doen. Als anderen hun huis aan een vreemdeling willen verhuren, kunnen zij hen niet tegenhouden.

Is er ruimte voor collectieve actie om toegang te beperken in Nozicks theorie? Ja, mensen kunnen zelf vrijwillig kleine gemeenschappen stichten op basis van principes die anders zijn dan die van de staat, zolang mensen er ook weer vrij uit kunnen stappen. Mensen kunnen bijvoorbeeld woongemeenschappen stichten en beslissingen nemen op basis van meerderheid. Zulke gemeenschappen mogen het lidmaatschap beperken tot zover zij willen en toegang tot hun gezamenlijke bezit controleren. Zo'n gemeenschap kan ook het bezit onderling herverdelen, als de leden dat wensen. Dit is geen optie die Nozick of enig ander eigendomsrechttheoreticus aan de staat wil toekennen.

Dit laat ook zien, waarom de claim: "Dit is ons land. We kunnen toelaten of weigeren wie we willen." niet past bij een politieke theorie als die van Nozick. Als de notie van collectief eigendom gebruikt wordt om vreemdelingen buiten te houden, opent dit de mogelijkheid om dezelfde notie te gebruiken, om herverdeling van inkomen door te voeren of enige andere maatregel waartoe de meerderheid besluit. Nozick zegt expliciet, dat het land van een natie niet het collectieve bezit is van zijn burgers. Daaruit volgt, dat de controle die de staat gelegitimeerd kan uitoefenen, beperkt is tot handhaving van natuurrechten van individuen. Mensen verbieden een territorium binnen te komen, omdat ze er niet geboren zijn, of mensen burgerschap toekennen, is geen onderdeel van het legitieme mandaat van enige staat. De staat heeft daarom geen recht immigratie te beperken.

2.1.2 Carens' beroep op Rawls

In tegenstelling tot Nozick levert John Rawls een rechtvaardiging voor een meer actieve staat met positieve verantwoordelijkheden voor sociaal welzijn. En volgens Carens laat de benadering van immigratie die gesuggereerd wordt door *A Theory of Justice*, in principe weinig ruimte voor beperkingen. Carens hanteert het woord "gesuggereerd", omdat Rawls zelf expliciet uitgaat van een natie-staat: een gesloten systeem waarin vragen over immigratie niet kunnen rijzen. Carens wil echter beargumenteren, dat Rawls' rechtvaardigheidstheorie ook wereldwijd toepasbaar is.

Rawls vraagt welke principes mensen zouden kiezen om een maatschappij te regeren, als ze moesten kiezen vanachter een "sluier van onwetendheid": niets wetend over hun eigen persoonlijke situatie (klasse, ras, sexe, talenten, geloof, individuele doelen en waarden, enz.) Hij beargumenteert, dat mensen in deze oorspronkelijke positie twee principes zouden kiezen. Het eerst zou gelijke basisvrijheden aan allen garanderen. Het tweede principe zou sociale en economische ongelijkheden

toestaan, zo lang ze in het voordeel van de minstbedeelden zijn en zolang ze verbonden zijn aan posities die in juridische zin openstaan voor iedereen. Dit laatste wordt het “differentieprincipe” genoemd. Mensen in de oorspronkelijke positie zouden prioriteit geven aan het eerste principe en een vermindering van basisvrijheden ten gunste van economisch gewin verbieden.

Rawls maakt een onderscheid tussen ideale en niet-ideale theorie. In een ideale theorie neemt hij aan, dat - zelfs nadat de sluier van onwetendheid verwijderd is - mensen de principes die ze achter de sluier gekozen hebben, zullen accepteren en zich er in het algemeen aan zullen houden en dat er geen historische obstakels zijn bij het realiseren van rechtsinstitutes. In de niet-ideale theorie houdt Rawls rekening met historische gegevens die problemen op kunnen werpen en met onrechtvaardige acties van anderen. Een niet-ideale theorie is meer relevant bij praktische problemen; een ideale theorie is meer fundamenteel en stelt de normatieve conceptie van rechtvaardigheid vast en legt een basis om vanuit te vertrekken.

Net als een aantal andere commentatoren op Rawls wil Carens claimen, dat veel van de redenen die de oorspronkelijke positie bruikbaar maken in het nadenken over vragen van rechtvaardigheid binnen een gegeven maatschappij, deze ook bruikbaar maken voor nadenken over rechtvaardigheid door verschillende maatschappijen heen. Onderwerpen als handel en migratie, waarbij mensen over staatsgrenzen heen contact hebben met elkaar, doen vragen rijzen over de eerlijkheid van achtergrondcondities van interacties op de markt en bij het toelaten van vreemdelingen. Ook voelt iedereen die moreel wil zijn, zich verplicht zich te rechtvaardigen als hij geweld tegen anderen gebruikt, of zij nou lid zijn van dezelfde gemeenschap of niet. In het nadenken over deze zaken willen we niet, dat onze gedachten worden vertekend door eigenbelang of partijdige overwegingen en willen we niet dat bestaande onrechtvaardigheden (indien aanwezig) onze reflecties vervormen. Bovendien vindt Carens, dat we als basisveronderstelling dienen te nemen, dat we alle menselijke wezens, niet alleen de leden van onze eigen maatschappij, als vrije en gelijke morele personen moeten behandelen. De oorspronkelijke positie biedt een strategie van moreel redeneren over kwesties van rechtvaardigheid en is zo ingericht dat mensen voor gelijkheid en rechtvaardigheid kiezen, zonder rekening te houden met hun eigen specifieke situatie, voorzover die moreel irrelevant is. Of iemand een burger is van een arme of rijke natie, of iemand al burger is van een bepaalde staat of vreemdeling die burger wil worden, het zijn alle contingenties die we buiten beschouwing dienen te laten bij een eerlijke procedure om rechtvaardigheidsprincipes te kiezen, net als kennis over iemands ras, sexe of sociale klasse. Daarom zouden we vanachter een sluier van onwetendheid de rechtvaardigheidsprincipes moeten bepalen die internationaal gelden. (AC, p. 256)

Een bezwaar tegen deze wereldwijde benadering is, dat het negeert, dat Rawls het gebruik van de oorspronkelijke positie laat afhangen van een bepaald begrip van morele persoonlijkheid die karakteristiek is voor moderne democratische liberale maatschappijen, maar die niet gedeeld hoeft te worden door andere maatschappijen. Carens vindt niet, dat dit echt uitmaakt. Het begrijpen van de morele persoonlijkheid in kwestie is in essentie de visie dat alle mensen vrije en gelijke morele personen zijn. Zelfs als deze kijk op morele persoonlijkheid niet gedeeld wordt door mensen in andere maatschappijen, is het geen visie die alleen van toepassing is op mensen deze visie delen. Veel mensen van onze eigen maatschappij delen hem kennelijk ook niet, zegt Carens, gezien bijvoorbeeld de rassenrellen die nog regelmatig in de VS plaatsvinden. We bekritisieren de racisten en verwerpen hun ideeën, maar schrappen hun status als vrije en gelijke burgers niet vanwege hun denkbeelden. En zo is ons geloof in morele gelijkheid ook niet beperkt tot leden van onze eigen

maatschappij. Ons commitment aan burgerlijke gelijkheid is afgeleid van onze overtuigingen van morele gelijkheid, niet vice versa.

Een hiermee samenhangend bezwaar benadrukt de constructivistische natuur van Rawls' theorie. De theorie werkt alleen – wordt gezegd – in een situatie waar mensen al liberaal-democratische waarden delen. Maar als we al een context van gedeelde waarden veronderstellen, waar hebben we dan nog een sluier van onwetendheid voor nodig, vraagt Carens zich af. Carens vindt juist dat de oorspronkelijke positie een denkwijze biedt over principes van rechtvaardigheid in een context waarin mensen diepe meningsverschillen hebben over zaken van fundamentele importantie en toch een manier willen vinden om vreedzaam met elkaar te leven op voorwaarden die voor allen eerlijk zijn, binnen een land, maar ook wereldwijd. Rawls' theorie alleen te lezen als een interpretatie van bestaande sociale waarden is ook zijn potentie ondermijnen, om als constructieve kritiek op deze waarden te kunnen dienen.

Carens past de sluier van onwetendheid dus wereldwijd toe. Degenen in de oorspronkelijke positie kunnen door de sluier van onwetendheid niet weten, wat hun geboorteplaats is, of dat ze lid zijn van een bepaalde maatschappij of van een andere. Ze zouden waarschijnlijk dezelfde twee principes van rechtvaardigheid kiezen, maar dan voor de wereld als geheel. De volgende taak zou zijn, instituties te ontwerpen die deze principes kunnen implementeren. Zouden deze instituties ook soevereine staten kunnen zijn, zoals ze nu bestaan? In een ideale theorie hoeven niet alle linguïstische, culturele en historische verschillen weggedacht te worden. Soevereiniteit van staten zou moreel beperkt worden door de twee principes van rechtvaardigheid. Geen staat zou bijvoorbeeld religieuze vrijheid kunnen beperken en ongelijkheid tussen staten zou ingeperkt worden door een internationaal differentieprincipe.

En wat betreft vrijheid van bewegen tussen staten? Zelfs in een ideale wereld kunnen mensen redenen hebben, te willen immigreren. Men hoeft zich alleen af te vragen, of het recht te migreren binnen een staat een belangrijke vrijheid is. Dezelfde soort overwegingen maken migratie over staatsgrenzen heen belangrijk, vindt Carens. Als je mogelijke beperkingen van vrijheid overdenkt, neemt men achter de sluier van onwetendheid het perspectief in van degene die het meest getroffen zou worden door de beperkingen, in dit geval het perspectief van de vreemdeling die wil immigreren. Degenen in de originele positie zouden daarom geen restricties op migratie opleggen, noch emigratie, noch immigratie.

Zijn er helemaal geen beperkingen op immigratie aan te raden? Rawls vindt, dat vrijheid beperkt mag worden ten bate van vrijheid. En alle vrijheden hangen af van het bestaan van publieke orde en veiligheid. Stel dat onbeperkte immigratie zou leiden tot chaos en ineenstorting van de orde. Dan zou iedereen slechter af zijn wat betreft hun basale vrijheden. Ook degenen in de slechtste omstandigheden in de oorspronkelijke positie zouden dan kiezen voor beperking van migratie. Carens waarschuwt tegen elk poging, dit publieke ordeargument te gebruiken als een excuus voor beperkingen op vrijheid die eigenlijk een andere reden hebben. De hypothetische mogelijkheid van een ineenstorting van de publieke orde is niet voldoende. Er moeten redelijke verwachtingen voor zijn en deze moeten gebaseerd worden op bewijs en redeneringen die acceptabel voor ieder zouden zijn. Beperkingen zouden alleen gerechtvaardigd mogen worden, met het doel de publieke orde te bewaren. En een noodzaak van enige beperking zou niet elk niveau van beperking rechtvaardigen. De bedreiging van publieke orde door onbegrensde immigratie kan niet het product van vijandige

reacties van huidige burgers zijn. Deze discussie vindt plaats in de context van een ideale theorie en in deze context wordt verondersteld, dat mensen rechtvaardig handelen. De bedreiging van publieke orde moet veroorzaakt worden door het onbedoelde cumulatieve effect van individuele – in termen van de theorie - juiste acties. In de ideale theorie zitten we in een wereld met een internationaal differentieprincipe. Onder zulke omstandigheden lijkt de kans klein dat massamigratie de publieke orde van een bepaalde staat zou bedreigen. Door het internationaal differentieprincipe is er immers geen ongelijkheid zonder dat de minstbedeelden er beter van worden. Zij zullen hun heil daarom niet en masse elders gaan zoeken. De publieke orde van een staat zal dus niet snel bedreigd worden. Daarom is er weinig ruimte voor beperkingen op immigratie in een ideale theorie.

Maar wat gebeurt er in de niet-ideale theorie, waarin je rekening moet houden met historische contingenties en de onrechtvaardige acties van anderen? In de niet-ideale, reële wereld zijn er grote economische ongelijkheden tussen naties. En mensen zijn het niet eens over de aard van rechtvaardigheid en leven vaak niet naar de principes die ze belijden. Welk effect heeft dit alles op rechtvaardigheidprincipes ten aanzien van migratie?

Ten eerste: de conditie van de echte wereld versterkt de noodzaak van staatssoevereiniteit, zeker in die staten die rechtvaardige landelijke instituties hebben. Nationale veiligheid is een cruciale vorm van publieke orde. Dus, staten zijn bevoegd de binnenkomst van mensen te voorkomen wiens doel het is, de rechtsinstituties omver te werpen.

Een hieraan gerelateerde zorg is de claim dat immigranten van maatschappijen waar liberale democratische waarden zwak of afwezig zijn, een bedreiging vormen voor het handhaven van een rechtvaardige publieke orde. Ook hierbij is het verschil tussen redelijke verwachting en hypothetische speculatie cruciaal. Dit soort argumenten werd gedurende de negentiende eeuw tegen Katholieken en Joden uit Europa gebruikt en tegen Aziaten en Afrikanen. Als we zien, dat deze argumenten in de geschiedenis niet blijken te kloppen, moeten we oppassen dat we ze in een andere vorm niet weer laten herleven.

Een meer realistische zorg is de omvang van de nood. Als een rijk land als de VS zijn deuren zou openzetten, zou het aantal mensen dat vanuit de arme landen naar de VS zou willen immigreren overweldigend zijn, zelfs als hun doelen geen bedreiging van de nationale veiligheid of de liberale democratie zouden zijn. Onder deze omstandigheden lijkt het aannemelijk dat sommige restricties op immigratie gerechtvaardigd zouden zijn vanwege het openbare ordeprobleem. Maar het is belangrijk na te gaan, hoe het precies ziet. De nood voor enige restrictie mag niet elk niveau van restrictie tot gevolg hebben of restricties om andere redenen. Rawls benadrukt, volgens Carens, dat de prioriteit van de vrijheid ook staande blijft onder niet-ideale omstandigheden. Dit suggereert dat, als er restricties op immigratie in verband met publieke orderedenen nodig zijn, prioriteit gegeven moet worden aan degenen die willen immigreren, omdat hen de basisvrijheden ontzegd worden, boven degenen die willen immigreren om economische redenen.

Een andere veelgehoorde tegenwerping tegen open grenzen is: Misschien zijn degenen die komen niet de minstbedeelden. Het is plausibel te denken, dat de echte minstbedeelden geen middelen hebben om te vertrekken, beaamt Carens. Dit is voor hem nog geen reden om anderen te belemmeren te komen, tenzij hun vertrek degenen die achterblijven kwaad doet. Stel je voor, dat hun vertrek dat wel doet, zoals de braindrain-hypothese veronderstelt. Als we aannemen dat sommige restricties op immigratie te rechtvaardigen zijn vanwege publieke orderedenen, dan zou dit

suggesteren dat we prioriteit zouden moeten geven aan de minst geschoolden onder de potentiële immigranten, omdat hun vertrek waarschijnlijk weinig of geen slecht effect zal hebben op degenen die achterblijven. Het kan ook suggereren, dat compensatie nodig is voor arme landen als geschoolde mensen emigreren. En degenen die immigreren zullen vaak ook geld naar huis sturen. Maar om te zeggen, dat we mensen moeten belemmeren te emigreren door hen een plaats te weigeren, omdat zij een waardevolle bron representeren voor hun land van herkomst, zou de liberale traditie loslaten en de specifieke prioriteit die Rawls hecht aan vrijheid, zelfs onder niet-ideale omstandigheden, vindt Carens.

Laten we de implicaties van deze analyse voor sommige van de conventionele argumenten voor restrictie van immigratie overwegen. Ten eerste: men kan geen restricties rechtvaardigen op grond van het feit dat degenen die geboren zijn in een bepaald territorium of uit ouders die burgers waren, meer recht hebben op de voordelen van burgerschap dan degenen die elders geboren zijn of geboren zijn uit vreemdelingen-ouders. Geboorteplaats en ouderschap zijn natuurlijke contingenties die arbitrair zijn vanuit een moreel standpunt gezien. Een van de primaire doelen van de oorspronkelijke positie is de effecten te minimaliseren van zulke contingenties op de distributie van sociale voordelen. Burgerschap toekennen op basis van geboorte, mag een acceptabele procedure zijn, maar alleen als dit niet inluit, dat individuen later geen andere keuzes meer kunnen maken, als ze volwassenheid bereiken. Ten tweede: men kan geen restricties rechtvaardigen op grond van het feit dat immigratie het economisch welzijn van huidige burgers zou verminderen. Deze argumentatie wordt gelimiteerd door twee overwegingen: het perspectief van de minstbedeelden en de prioriteit van de vrijheid. Alleen als immigratie het economische welzijn van de huidige burgers zou verminderen tot het niveau dat de potentiële immigranten zouden hebben, als ze niet zouden mogen immigreren, dan telt dit argument. Maar dan is het zelfs nog zo, dat restrictie van immigratie niet te rechtvaardigen zou zijn vanwege de prioriteit van de vrijheid. Dus de economische zorgen van huidige burgers zijn irrelevant, vindt Carens. Ten derde: het effect van immigratie op de cultuur en geschiedenis van de maatschappij is geen relevante morele consideratie, zo lang er geen bedreiging is van de liberale democratische basiswaarden. Deze conclusie is minder duidelijk te trekken uit hetgeen Carens tot zover gezegd heeft. Het volgt volgens Carens uit Rawls opmerkingen over het perfectionisme. Rawls zegt, dat in de originele positie niemand perfectionisme zou accepteren en boven de vrijheid zou stellen.

Carens conclusie over Rawls theorie is, dat niet-ideale theorie meer redenen levert om immigratie aan banden te leggen, dan ideale theorie, maar deze gronden vindt hij sterk gelimiteerd. Ideale theorie houdt het principe van vrije migratie hoog als een essentieel deel van de rechtvaardige sociale orde waarnaar we zouden moeten streven.

2.1.3 Carens' beroep op de utilisten

Utilisme levert niet veel steun voor beperking op immigratie, vindt Carens. Het fundamentele principe van utilisme is nut maximaliseren. Het utilistische commitment aan morele gelijkheid blijkt uit het uitgangspunt dat ieder voor één telt en niemand voor meer dan één bij de berekening van het nut.

Er wordt vaak gezegd, dat meer immigratie sommige burgers economisch zou schaden. Maar het economische effect van meer immigratie voor niet-burgers zou ook meegewogen moeten worden, vindt Carens. Als we alleen naar de economische consequenties van meer immigratie kijken, dan zou

het beste migratiebeleid vanuit utilistisch perspectief dat beleid zijn, dat de economische voordelen over het geheel genomen zou maximaliseren. Daarbij zouden huidige burgers geen geprivilegerde positie innemen. De voor- en nadelen voor vreemdelingen zouden net zo zwaar meetellen. Nu is de dominante visie onder zowel klassieke als neoklassieke economen, dat vrije mobiliteit van kapitaal en arbeid essentieel is voor de maximalisatie van algemene economische voordelen. De vrije mobiliteit van werk vereist open grenzen. Dus ondanks het feit dat de economische kosten voor de huidige burgers moreel relevant zijn in het utilistische framework, toch zouden ze waarschijnlijk niet voldoende zijn, om beperkingen op immigratie te rechtvaardigen.

Economische consequenties zijn niet de enige waarmee utilisten rekening houden. Als immigratie bijvoorbeeld de huidige cultuur of levenswijze in een samenleving zou beïnvloeden op een manier die de huidige burgers onwenselijk vinden, dan zou dit bij veel vormen van utilisme meetellen ten nadele van open grenzen. Maar niet bij alle vormen. Utilisten zijn het er niet over eens, of alle plezier (of wensen of belangen) meegeteld moeten worden. Moeten raciale vooroordelen bijvoorbeeld ook meegerekend worden? Dat is relevant voor de kwestie van immigratie. De wens om een onderscheiden lokale cultuur te bewaren, als reden aanvoeren om immigratie te beperken, kan gekoppeld zijn aan raciale vooroordelen, hoewel dat niet het geval hoeft te zijn. Carens is voor een gefilterde benadering van het nut. Maar zelfs als je alle preferenties van iedereen zou meetellen, wat meer redenen voor immigratiebeperking oplevert, dan nog zou de uitkomst waarschijnlijk zijn, dat de grenzen veel meer open zouden moeten gaan dan nu het geval is, denkt Carens. De zorgen van vreemdelingen moeten volgens hem immers ook meegeteld worden. En onder de huidige omstandigheden, nu miljoenen armen en onderdrukten veel te winnen hebben bij migratie naar welvarende geïndustrialiseerde staten, lijkt het moeilijk te geloven dat een utilistische calculus die de belangen van vreemdelingen serieus neemt, grotere beperkingen op immigratie zou rechtvaardigen dan alleen de openbare orderrestrictie.

2.1.4 Aliens and Citizens - samenvatting

Volgens Carens zouden de theorieën van Nozick, Rawls en de utilisten een pleidooi voor meer open grenzen opleveren. Deze theorieën, die het op veel vlakken met elkaar oneens zijn, zijn het volgens Carens op dit punt wel eens. Hij vindt dit een prima onderbouwing van zijn eigen idealistische theorie: vrije immigratie.

Het is waar dat een publieke orde-restrictie miljoenen van potentiële immigranten zou buitensluiten, gezien de potentiële vraag. Vrije migratie mag niet meteen bereikbaar zijn, maar het is een doel waarnaar we zouden moeten streven, vindt Carens. En we hebben een verplichting, om onze grenzen veel meer open te zetten, dan we nu doen. De huidige restricties op immigratie in Westerse democratieën - zelfs in de meest open democratieën als Canada en de VS – zijn niet te rechtvaardigen.

Wat niet verenigbaar is met het idee van gelijke morele waarde, is de buitensluiting van degenen die willen toetreden. Als mensen het sociale contract willen tekenen, moet het hen toegestaan worden dit te doen. Toelating als een rechtvaardiging van politieke obligatie is het minst problematisch in het geval van vluchtelingen die van de derde naar de eerste wereld willen migreren.

Open grenzen zouden het onderscheiden karakter van verschillende politieke gemeenschappen alleen bedreigen, als zoveel mensen zouden verhuizen, als ze konden. Als er weinig migranten waren,

zou dit niet uitmaken. Een paar immigranten kunnen geabsorbeerd worden zonder het karakter van de gemeenschap te veranderen. Maar de meeste mensen houden niet van verhuizen. Ze voelen zich verbonden met hun geboorteland en aan de taal, cultuur en gemeenschap waarin ze opgegroeid zijn. Mensen willen alleen verhuizen, als het leven erg moeilijk is in hun eigen land. Daarom is het juist, de claims af te wegen van degenen die willen immigreren, tegen de claims van degenen die hun gemeenschap willen houden zoals hij is. En als we een eerlijke afweging maken, zal de zaak voor buitensluiting het zelden winnen. Open grenzen zou het karakter van een gemeenschap veranderen, maar het zou de gemeenschap niet zonder enig karakter laten. Het zou oude manieren van leven kunnen vernietigen, waar sommigen erg aan hechten, maar het zou nieuwe manieren van leven brengen, waar anderen wellicht weer erg aan zouden hechten. Onszelf committeren aan open grenzen betekent niet het idee van gemeenschapskarakter verlaten, maar het herbevestigen. Het zou een bevestiging zijn van het liberale karakter van de gemeenschap en van commitment aan de principes van rechtvaardigheid, vindt Carens.

2.2 Carens' onderscheid tussen idealistische en realistische theorie

In "Realistic and Idealistic Approaches to the Ethics of Migration" schrijft Carens, dat er twee benaderingen van moraliteit zijn: de realistische en de idealistische. De realistische benadering wil een te groot gat vermijden tussen "ought" en "is" en focust op wat mogelijk is gegeven de bestaande realiteit en houdt rekening met de beperkingen die geaccepteerd moeten worden. Deze benadering heeft als nadeel dat er fundamenteel onjuiste instituties en beleid kunnen ontstaan. De idealistische benadering vraagt van ons, een vraagstuk te benaderen in het licht van onze hoogste idealen en houdt zich bezig met fundamentele rechtvaardiging. De zwakte daarvan is, dat deze ons niet voldoende kan helpen bij de praktische uitvoering in de niet-ideale wereld. Discussie over de ethiek van migratie vraagt een perspectief dat beide benaderingen van moraliteit gebruikt, vindt Carens. Carens betreft het principe "Ought implies can" bij zijn betoog. Het betekent, dat een plicht pas een werkelijke plicht kan zijn als het *mogelijk* is, deze te vervullen. De onmogelijkheid om een plicht te vervullen heeft tot gevolg, dat het geen daadwerkelijke plicht kan zijn. Voor het migratievraagstuk suggereert dit, vindt Carens, dat wat we zeggen dat zou moeten gebeuren, niet te ver af dient te staan van de verwachting of het echt zou kunnen gebeuren. Carens identificeert drie soorten realiteiten (drie aspecten van het "is") die beschouwd kunnen worden als beperkend bij een onderzoek naar de ethiek van de migratie die als doel heeft als gids voor de praktijk te dienen: institutionele, gedrags- en politieke realiteiten.

Het belangrijkste voorbeeld van een institutionele realiteit is de staat. Vanuit het realistisch perspectief moeten we als startpunt in een discussie over migratie accepteren dat de wereld in staten verdeeld is, die formeel in elk geval soeverein en onafhankelijk zijn. Dit betekent, dat we moeten erkennen, dat elke staat de autoriteit heeft vreemdelingen toe te laten of buiten te sluiten, omdat deze autoriteit gezien wordt als een van de essentiële elementen van soevereiniteit. Dit realisme over het diepgewortelde karakter van de staat als een institutie wil niet zeggen, dat je geen morele kritiek kan uitoefenen op het migratiebeleid van een staat, maar het verwerpt bij voorbaat voorstellen voor wereldregering of andere radicaal nieuwe externe beperkingen op de macht van een staat. Een migratie-ethiek die afschaffing of radicale transformatie van het statensysteem vraagt, is geen moraal die kan helpen te bepalen wat in de praktijk gedaan moet worden.

Hetzelfde geldt voor een migratie-ethiek die ver afstaat van realisme ten aanzien van gedragingen van de mens. Morele normen moeten niet te ver afstaan van wat de meeste actoren meestal wel willen doen. Dit betekent niet, dat moraliteit irrelevant wordt en dat staten maar van alles kunnen doen en het vervolgens moraal noemen. Er wordt wel een krachtig behaviouristisch en vergelijkend element in de moraal geïntroduceerd. Een voorbeeld over de toelating van asielzoekers: In principe wordt het breed geaccepteerd, dat asielzoekers die geen redelijke vooruitzichten hebben op veilige terugkeer naar hun land van herkomst in de nabije toekomst de gelegenheid moeten krijgen zich permanent elders te vestigen. Maar in de praktijk zijn weinig landen bereid, asielzoekers als nieuwe burgers te verwelkomen. Een realistische theorie houdt hier rekening mee. Dit wil niet zeggen, dat je geen kritiek kan hebben op landen als Japan bijvoorbeeld, die heel weinig asielzoekers opnemen, zelfs als je rekening zou houden met de bevolkingsdichtheid en hun afwijkende tradities.

Carens gaat tenslotte in op de manier waarop politieke realiteit de migratie-ethiek zou kunnen vormen en inperken. Politiek gaat over macht en belangen. Er zijn veel soorten macht en belangen staan niet vast, maar deze factoren zijn niet oneindig kneedbaar. Deel van de taak van een realistische migratie-ethiek is te beoordelen welke politieke opties uitvoerbaar zijn en welke niet. Natuurlijk kan je twisten over wat je uitvoerbaar vindt, maar toch zal haalbaarheid een migratie-ethiek mede bepalen en beperken. Niemand zal zeggen, dat open grenzen tussen alle staten (niet alleen het Westen) een politiek haalbare optie is. Daar hoeft je dus geen tijd aan te verdoen. Je moet het meer zoeken in aanpassingen van toelatingscriteria, in regelgeving voor werkgevers die onbevoegde immigranten in dienst hebben, enzovoorts. Bij de beoordeling van politieke opties zou een realistische benadering bezien hoe veranderingen doorgevoerd of juist voorkomen kunnen worden. Het is daarbij belangrijk agents te identificeren die sociale veranderingen effectief teweeg kunnen brengen, omdat ze enerzijds over de middelen daartoe beschikken en omdat ze er anderzijds zelf belang bij hebben.

Een bezwaar tegen minder restrictief asielbeleid dat vaak genoemd wordt, is de vrees voor een terugslag onder de bevolking ten aanzien van de acceptatie van asielzoekers. Deze vrees is niet ongegrond, gezien de ontwikkelingen in Europa en Noord-Amerika. Het heeft geen zin tijd te verdoen aan de vraag of deze reactie racistisch is, bijvoorbeeld. Het risico van een terugslag is een andere politieke realiteit die ons oordeel over wat we moeten doen, bepaalt en beperkt.

Carens vraagt zich vervolgens af, wat moreel gedrag mogelijk maakt. Waarom willen mensen handelen op een manier die het eigenbelang overstijgt? Een opvatting die van Hume afkomstig is, ziet de motivatie voor moraal gedrag als het uitvloeisel van een emotionele identificatie met anderen. Emotionele identificatie is het sterkst binnen de familie en wordt zwakker naarmate je je meer naar buiten beweegt door de kring van vrienden en bekenden heen naar de grotere gemeenschap. De morele bereidheid neemt af naarmate de identificatie zwakker wordt. Overbelasting moet vermeden worden, dat wil zeggen: je kan moreel niet meer van mensen vragen, dan past bij hun emotionele identificatie met een bepaalde groep. Als je deze visie accepteert, is het zaak hiermee rekening te houden in een realistische migratiemoraal. Dit betekent, dat je moet verwachten, dat staten groter gewicht geven aan de belangen van zijn huidige burgers dan aan die van vreemdelingen.

Er is nog een andere manier waarop belangen een realistische moraal beperken: Er is een limiet aan de mate waarop van mensen verwacht kan worden tegen hun eigen belangen in te handelen. Geen

moraal kan verwachten, dat mensen heiligen of helden zijn. Dit betekent voor een migratiemoraal, dat deze van de burgers niet teveel offers kan vragen. Een plausibele sociologische hypothese over moraliteit is, dat hoe meer congruent een moraal is met belangen, hoe meer waarschijnlijk het is, dat zijn voorschriften opgevolgd worden. Een realistische moraal ziet belangen dus als een beperkende factor.

Als laatste wil Carens rekening houden met de epistemologische voorwaarden van een effectieve moraal. Onze morele kennis stamt uit een bepaalde sociale en historische context. Onze zin van goed en kwaad, juist en onjuist, is ingebed in onze cultuur en levenswijze en daarvan kun je niet totaal abstraheren. Daarom moeten we beginnen met de morele opvattingen van hen waarmee we een gemeenschappelijk leven delen. We hoeven niet alles te accepteren van de heersende mores. Maar we kunnen niet te ver van de geaccepteerde moraal afwijken, als we anderen willen overtuigen. Onze gemeenschappelijke standpunten zorgen niet alleen voor een vertrekpunt, maar ook voor een realistische inperking van een moreel argument. Hoe kunnen deze epistemologische overwegingen de migratie-ethiek beïnvloeden? Een belangrijk voorbeeld is de opvatting, dat staten grotendeels vrij zijn, iedereen toe te laten of buiten te sluiten. Als je hieraan wilt morrelen, kom je aan fundamenten van de heersende moraal. Zo'n poging is in de nabije toekomst gedoemd te mislukken. Een realistische migratiemoraal moet deze conventionele visie als een beperking accepteren.

Dus: een realistische migratietheorie dient nogal wat inperkingen te accepteren en zich te focussen op onderwerpen die feitelijk bespreekbaar zijn in de maatschappij. Als we dit niet doen, verkwisten we onze intellectuele energie. Aan de andere kant ontbreekt er iets aan de realistische theorie en dat kan een groot gevaar opleveren, aldus Carens. Stel je voor dat we de slavernij puur realistisch benaderd hadden in de 17^e/vroeg-18^e eeuw. Dan zou dit misschien geleid hebben tot een moraal voor slavenhouders, in plaats van tot afschaffing van slavernij.

Een realistische redenering over slavernij had als volgt kunnen luiden: De meeste witten hebben met zwarten niet dezelfde emotionele identificatie als met andere witten. Als je morele regels oplegt, terwijl mensen zich er emotioneel niet voldoende toe aangezet voelen, kan dit leiden tot morele overbelasting en andere belangrijke onderdelen van moraliteit aantasten. Slavernij heeft in vele beschavingen bestaan. In alle landen waarmee we ons kunnen vergelijken, is slavernij gemeengoed. In onze eigen maatschappij erkent bijna iedereen de morele legitimiteit van slavernij. Als hervormers te hard gaan, bijvoorbeeld door slavernij af te schaffen, zullen ze waarschijnlijk een terugslag bewerkstelligen die niet zal leiden tot afschaffing van de slavernij, maar tot een slechtere behandeling van slaven. Als je moreel iets wilt bereiken, moet je je richten op voorschriften die mensen kunnen en willen opvolgen, bijvoorbeeld op betere leefomstandigheden, het verbod van lijfstraffen, het bijhouden van families, enzovoorts. Betere behandeling zou ook in het voordeel van slavenhouders zijn; de slaven zouden er productiever van worden. Zo zouden belang en moraliteit hand in hand gaan en dat is de enige manier waarop moraal zou kunnen werken. De moderne mens zou een dergelijke realistische benadering van slavernij op z'n minst onaangenaam vinden. Er is misschien een tijd geweest, waarin dergelijke omzichtige veranderingen nodig waren, omdat vraag om afschaffing van slavernij een brug te ver was. Maar wat de tijdelijke strategie ook was, elke morele kijk op slavernij zou gebrekking en inadequaat zijn, als hij niet zou beginnen bij de erkenning dat slavernij fundamenteel slecht en onjuist is. Vanuit ons perspectief vandaag zien wij als morele helden degenen die voor afschaffing van de slavernij waren. Een louter realistische benadering van moraal zou de ideologie van de afschaffing uitgesloten hebben.

Zo moeten we ook over immigratie weten wat onze diepste overtuigingen zijn en zouden moeten zijn. Als een discussie over de ethiek van immigratie de realiteit erkent, moet deze ook overwegen, of we die realiteit als een ideaal omarmen, of dat we deze zien als een beperking die overstegen moet worden. Alleen het perspectief van een idealistische benadering van moraal kan ons in staat stellen dit te doen. De basispresuppositie van een idealistische theorie is, dat onze instituties en gedragingen misschien niet zijn, zoals ze zouden moeten zijn. We willen de gebreken van bestaande regelingen ons onderzoek echter niet laten beperken. We houden ons bezig met vragen over absolute rechtvaardigheid of het fundamentele menselijke goed. Ook de idealistische benadering heeft te maken met de notie “ought implies can”. Maar er wordt gefocust op, wat onder de beste omstandigheden kan. We beginnen met het “ought” in plaats van met het “is”. Welke rechten zouden politieke gemeenschappen hebben, om migratie te limiteren en welke rechten zouden individuen hebben, om vrij over staatsgrenzen te reizen en zich overal te vestigen in een rechtvaardige wereld? Neemt deze vraag aan, dat een rechtvaardige wereld staatsgrenzen niet uitsluit? Bij een idealistische benadering is het belangrijk te bepalen wat je vertrekpunt is. In een totaal idealistische wereld komen zelfs geen vluchtelingen voor. Het best werkbaar is, als vertrekpunt een combinatie van realisme en idealisme te hanteren, bijvoorbeeld een wereld waarin wel vluchtelingen en staten zijn, maar waarin de regeringen rechtvaardig zijn. Carens situeert zelf zijn “Aliens and Citizens” aan het ene extreem idealistische einde van het spectrum. Hij zegt, in ander werk realistische beperkingen opgenomen te hebben, om zijn analyse meer relevant voor praktisch beleidsvorming te maken.

Realistische en idealistische theorieën - samenvatting

De latere Carens erkent dat de politieke praktijk weerbarstig is en gaat uit van het bestaan van natie-staten die hun grenzen bewaken. Hij tracht binnen de huidige politieke praktijk haalbare initiatieven te ontplooiën die zoveel mogelijk ruimte creëren voor open grenzen. Hij heeft bijvoorbeeld een essay geschreven over realistische toelatingscriteria voor vreemdelingen. Zie 2.3.

2.3 Carens’ gedachte-experiment over realistische toelatingscriteria

Hoe kan een realistische immigratietheorie eruit zien, die als vertrekpunt neemt, dat democratische staten het recht hebben immigratie te controleren? Deze vraag stelt Carens als gedachte-experiment in het artikel “Who Should Get in? The Ethics of Immigration Admissions”. Carens stelt dat, zelfs als een staat vindt, dat internationale organisaties geen invloed dienen uit te oefenen op het immigratiebeleid van een staat, dit niet betekent, dat dit beleid niet bekritiseerd kan worden, zeker als deze kritiek aansluit bij brede morele principes die de staat zelf onderschrijft. Zo zullen alle liberaal democratische staten volgens Carens moeten erkennen, dat ze moreel verplicht zijn twee categorieën vreemdelingen toe te laten: vluchtelingen en de directe familie van huidige burgers en ingezetenen.

2.3.1 Familie

Toen Europa in de jaren '70 stopte met het actief werven van buitenlandse arbeiders voelde het zich toch moreel verplicht de echtgenoten en minderjarige kinderen van de aanwezige gastarbeiders alsnog toe te laten, hoewel dit economisch gezien niet voordelig was. Toelaten van familie gaat minder over toelatingsbeleid van vreemdelingen, maar meer over de plichten die een liberaal democratische staat heeft jegens burgers en ingezetenen. Ook Peter Meilaender, een verdediger van

de staatscontrole over immigratie, erkent de diepe band die mensen met hun naaste familieleden hebben en erkent dat een staat slechts in uitzonderlijke gevallen mag verhinderen, dat een familie zich herenigt. Waarom geeft een staat toestemming voor hereniging op zijn grondgebied? Omdat een mens zich hecht aan de omgeving waar hij inmiddels langere tijd woont. Een staat mag een mens niet dwingen tot een keuze tussen thuis en familie. Hier zijn uitzonderingen op. Mensen die bijvoorbeeld een bedreiging voor de staatsveiligheid vormen, hoeven niet toegelaten te worden. Er blijven zaken waarover staten van mening kunnen verschillen, bijvoorbeeld over langdurig samenlevenden, homoseksuele relaties en polygamie. Over hereniging met echtgenoten en minderjarige kinderen dienen alle liberale staten het echter eens te zijn, vindt Carens.

2.3.2 Vluchtelingen

Er zijn twee categorieën vluchtelingen: ten eerste zijn er mensen die als vluchteling bestempeld zijn door internationale organisaties, zoals het Hoog Commissariaat der Verenigde Naties voor Vluchtelingen. Over hen bestaat geen discussie of ze echt vluchteling zijn. Zij komen in aanmerking voor herhuisvesting. Een staat is volgens internationale verdragen niet verplicht deze vluchtelingen op te nemen. Carens vindt echter, dat een staat daartoe wel de morele plicht heeft. Vaak zitten deze mensen namelijk te lang in vluchtelingenkampen in afwachting van herhuisvesting. Ten tweede zijn er mensen die beweren dat ze vluchteling zijn en asiel aanvragen in een westers land. Volgens het vluchtelingenverdrag van Genève verplichten ondertekenaars daarvan zich ertoe, asielzoekers binnen te laten en in staat te stellen een asielaanvraag in te dienen en hen toe te laten, als ze vluchteling blijken te zijn. De tweede categorie dient wel verplicht opgenomen te worden en de eerste niet, omdat een vluchteling in een vluchtelingenkamp uit de directe gevarezone is en omdat een asielzoeker die teruggestuurd wordt naar zijn land van herkomst weer gevaar kan lopen. Een staat die een asielzoeker terugstuurt, is moreel betrokken bij de gevolgen daarvan. Op deze morele verantwoordelijkheid berust de conventie van Genève.

Volgens Carens kun je geen scherpe lijn trekken tussen wie recht heeft op asiel en wie niet. Degenen met het grootste recht op asiel zijn zij die vervolgd worden door een onderdrukkend regime en wiens leven gevaar loopt. Degenen die volgens de huidige verdragen geen recht op asiel hebben, zijn economische vluchtelingen. De meeste asielzoekers zullen ergens tussen deze twee uitersten in zitten en een combinatie van redenen hebben, denkt Carens.

Volgens de Geneefse conventie is een vluchteling een persoon die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil invoeren, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren.

Carens zegt dat bijna elk woord uit bovenstaande definitie verschillend geïnterpreteerd kan worden. Een land kan de definitie heel strikt nemen en bijvoorbeeld vinden dat een burgeroorlog geen reden voor asielverlening is. De definitie zou daarom volgens Carens eigenlijk uitgebreid moeten worden. In het gegeven politieke klimaat raadt hij echter af, met voorstellen daaromtrent te komen, omdat een verandering in deze tijd waarschijnlijk een verslechtering zou opleveren. Carens zegt in dit denkexperiment, dat een staat de morele plicht heeft beide categorieën vluchtelingen en familie van burgers en ingezetenen op te nemen.

2.3.3 Anderen

Wie een staat bovenop de directe familieleden en vluchtelingen toelaat, kan een staat zelf bepalen. Staten selecteren bijvoorbeeld op familiebanden (bijvoorbeeld grootouders), economisch potentieel, culturele affiniteit, ethnische band of talenkennis. Het is niet zo, dat dergelijke toelatingen niet aan morele regels gebonden zijn. Er mogen wel objectieve toelatingseisen gesteld worden, bijvoorbeeld aan studenten of werkenden, maar er mag niet gediscrimineerd worden.

2.3.4 Uitsluitingscriteria

Alle staten hanteren een veiligheidsscreening. Mensen die een bedreiging voor de nationale veiligheid vormen, mogen uitgesloten worden. Soms schieten staten daarin door, zoals de VS na 9/11, die zijn veiligheidscriteria heeft opgeschroefd naar een niveau dat hoger is dan tijdens de Koude Oorlog, vindt Carens. Discriminatie mag geen reden voor uitsluiting zijn. De VS, Canada en Australië hebben in het verleden wel raciale criteria gehanteerd om potentiële immigranten buiten te sluiten. Er is nu een tendens moslims buiten te willen sluiten. Er is echter geen plausibele interpretatie van liberale democratische principes om dit te rechtvaardigen. Hetzelfde geldt voor homoseksuelen. Ras, geloof, ethniciteit en seksuele geaardheid mogen geen reden voor uitsluiting zijn. Sommige landen stellen financiële of gezondheidseisen aan potentiële immigranten. Bijvoorbeeld de eis dat zij in hun levensonderhoud kunnen voorzien of iemand hebben die daarvoor garant staat, om te voorkomen dat zij afhankelijk worden van de sociale voorzieningen. Of dat zij geen ziekte hebben die een gevaar voor de volksgezondheid oplevert, of die een grote aanslag op het systeem van gezondheidszorg zal doen. Carens zegt in dit gedachte-experiment, dat directe familie en vluchtelingen niet om deze redenen buitengesloten mogen worden.

2.3.5 Samenvatting gedachte-experiment

Zelfs als je accepteert dat staten recht hebben immigratie te controleren, zijn er wel belangrijke morele beperkingen aan, hoe deze controle uitgeoefend mag worden. Liberale staten zijn moreel verplicht vluchtelingen en directe familie van burgers en ingezetenen toe te laten. Bij verdere toelatingen is het niet toegestaan te discrimineren op grond van ras, ethniciteit, religie en seksualiteit. Dit is de uitkomst van Carens' gedachte-experiment omtrent minimale toelatingseisen in een realistische immigratietheorie.

3. Enkele reacties op Carens' theorieën

3.1 Walzer

De bezwaren van Micheal Walzer worden door Carens zelf besproken in het hoofdstuk "The Communitarian Challenge" in "Aliens and Citizens".

Walzer komt tot een tegenovergestelde conclusie over immigratie dan Carens: Staten zijn vrij om vreemdelingen toe te laten of niet. Walzer verschilt niet alleen in zijn conclusie van Carens, maar ook in zijn basisbenadering. Walzer denkt, dat vragen over internationale rechtvaardigheid niet vanachter een sluier van onwetendheid benaderd moeten worden, maar vanuit het perspectief van lidmaatschap van een politieke gemeenschap waarin mensen een gemeenschappelijke cultuur delen en een gemeenschappelijke opvatting over rechtvaardigheid hebben. Lidmaatschap van een gemeenschap is dus erg belangrijk bij Walzer en staat centraal in zijn rechtvaardigheidstheorie.

Walzers centrale claim is dat uitsluiting van vreemdelingen gerechtvaardigd wordt door het recht van gemeenschappen op zelfdeterminatie.

Walzer is wel van mening, dat het recht om buiten te sluiten op drie belangrijke manieren beperkt wordt. Ten eerste: we hebben de plicht hulp te bieden aan anderen die in ernstige nood verkeren, zelfs als we geen verbonden met hen hebben, als we dit tenminste kunnen doen zonder excessieve kosten voor onszelf te maken. Dus: we kunnen verplicht zijn sommige vreemdelingen in nood toe te laten, of hen ten minste te voorzien van sommige van onze middelen en misschien zelfs territorium. Ten tweede: als mensen eenmaal toegelaten zijn als ingezetenen en deelnemers in de economie, dan moet hen toegestaan worden burgerschap te verkrijgen, als ze dat willen. De notie van permanente "gastarbeiders" conflicteert met de onderliggende rationaliteit van gemeenschappelijke zelfdeterminatie (die het in de eerste plaats rechtvaardigt mensen buiten te sluiten). Ten derde, nieuwe staten of regeringen mogen bestaande inwoners niet wegsturen, zelfs als ze gezien worden als vreemdeling door de meeste andere inwoners van deze gemeenschap.

Bij het ontwikkelen van zijn argument, vergelijkt Walzer het idee van open staten met onze ervaring van buurten als een vorm van open gemeenschap. Als een staat de grenzen open zet, gaan mensen op lokaal niveau daartegen protesteren. Zij zullen zich gaan organiseren om hun lokale cultuur te beschermen tegen vreemdelingen. Onderscheidenheid van hun cultuur wordt door de meeste mensen belangrijk gevonden en is volgens Walzer afhankelijk van afsluiting. Daarom heeft een staat het recht de toegang van vreemdelingen te controleren. Pas als staten min of meer gesloten zijn en mensen zich beschermd en veilig voelen en weten dat de staat voor iedereen zorgt die ze binnenlaat, zullen lokale eenheden als buurten zich weer openstellen voor vreemdelingen.

Als we denken aan wat open staten kunnen zijn, hebben we beter vergelijkingsmateriaal dan buurten voorhanden, vindt Carens. We kunnen kijken naar onze ervaring met steden, provincies, of federale staten van de VS. Dit zijn bekende politieke gemeenschappen wiens grenzen open zijn. Niet zoals buurten, maar wel zoals landen, zijn ze formeel georganiseerde gemeenschappen met grenzen, onderscheid tussen burgers en niet-burgers en gekozen officials. Ze hebben vaak eigen culturen en levenswijzen. Denk aan de verschillen tussen New York City en een dorp, of tussen Californië en Kansas. Dit soort verschillen zijn vaak veel groter dan verschillen tussen natie-staten. Steden, provincies en federale staten kunnen migratie vanuit andere delen van het land niet aan banden leggen. Deze casussen trekken Walzers claim in twijfel dat onderscheidenheid van cultuur afhangt van de mogelijkheid van formele sluiting. Wat onderscheidenheid en eigenheid maakt en afbrokkelt is veel complexer dan het politieke toelatingsbeleid, meent Carens.

Vaak zouden lokale gemeenschappen immigratie willen beperken. De inwoners van Californië wilden arme Oklahoma's buitensluiten tijdens de Depressie. Interne migratie kan druk leggen op de lokale economie. Toch denken Amerikanen niet: lokale gemeenschappen zouden hun grenzen moeten kunnen controleren. Het recht op vrije migratie vinden zij prioriteit hebben. Geen liberale staat beperkt interne mobiliteit. Als vrijheid van bewegen binnen de staat zo belangrijk is dat het de claims van lokale politieke gemeenschappen kan overrulen, op welke gronden kan vrijheid van bewegen tussen staten dan aan banden gelegd worden? Dit verlangt een sterker argument dan Walzers verhaal over buurten levert, vindt Carens.

Elke benadering zoals die van Walzer, die zijn grondslag zoekt in de traditie en cultuur van onze gemeenschap, moet het hoofd bieden aan het feit dat liberalisme een centraal deel van onze cultuur

is, vindt Carens. Allerlei liberale theorieën zoals die van Rawls en Nozick en de utilisten slaan hier volgens Carens nog steeds aan, omdat ze binnen onze traditie passen. En het punt gaat nog dieper. Onze gemeenschap als startpunt gebruiken, is een gemeenschap als uitgangspunt hanteren, die zijn morele kijk uitdrukt in termen van universele principes. Walzers eigen argument laat dit ook zien. Als hij stelt, dat staten geen bestaande inwoners mag verjagen, waarvan de meerderheid of de nieuwe regering vindt dat ze vreemdeling zijn, dan maakt hij een claim over wat juist en onjuist is voor welke staat dan ook, niet alleen voor onze eigen staat of een staat die onze basiswaarden deelt. Carens vindt, dat hij eenzelfde soort argument hanteert, als hij beweert, dat staten niet rechtmatig emigratie mogen beperken. Dit heeft ook betrekking op alle politieke gemeenschappen en niet alleen op diegene die onze waarden delen. Volgens Carens is het algemene pleidooi voor open grenzen gegrond in de fundamentele waarden van de liberale traditie. Geen moreel argument zal ons acceptabel lijken, als het de aanname van de gelijke morele waarde van alle individuen aantast. Als restricties op immigratie gerechtvaardigd moeten worden, dan moeten ze gebaseerd zijn op argumenten die dat principe respecteren, vindt Carens. En hij vindt, dat Walzers theorie dit niet doet.

3.2 Meilaender

Peter C. Meilaender bespreekt in zijn artikel "Liberalism and Open Borders: The Argument of Joseph Carens" in hoeverre Carens' statement over immigratie in "Aliens and Citizens" in staat is anderen te overtuigen. Hij vraagt zich af, of Carens in "Aliens and Citizens" simpel een positie beschrijft waaraan, volgens Carens, liberalen gecommiteerd zijn, of dat zijn betoog echt bedoeld is als een argument voor open grenzen, geadresseerd aan alle landen afgezien van hun filosofische commitments. Hoe het ook zij, Meilaender vindt Carens' argumentatie incompleet: als het eerste de bedoeling is, dan moet Carens meer ingaan op andere liberalen die het niet eens zijn met de implicaties van het liberalisme zoals Carens deze ziet. Als Carens het tweede voor ogen had, dan moet hij zijn standpunten beter verdedigen, voordat van niet-liberale landen verwacht kan worden deze te onderschrijven.

Carens zegt, dat drie heel verschillende hedendaagse theorieën, namelijk die van Nozick, Rawls en het utilisme, alle in de richting van de open grenzen wijzen. Meilaender gaat er in zijn artikel van uit, dat Carens gelijk heeft omtrent de implicaties van deze theorieën. Dan is het zo, zegt Meilaender, dat alle drie theorieën iets fundamenteels delen: ze zijn alle drie vormen van liberalisme. Carens zegt ook zelf: "Each of these theories begins with some kind of assumption about the equal moral worth of individuals. In one way or another, each treats the individual as prior to the community." (AC, p. 252) Als liberalen het individu voor vinden gaan op de gemeenschap, vindt Meilaender het niet verrassend, dat deze theorieën "provide little basis for drawing fundamental distinctions between citizens and aliens who seek to become citizens", zoals Carens het zelf omschrijft. (AC, p. 252) Deze liberale basis van Carens' betoog vindt Meilaender speciaal in zijn discussie over Rawls blijken, waar hij schrijft:

"(T)he effect of immigration on the particular culture and history of the society would not be a relevant moral consideration. ... (This) follows from what Rawls says in his discussion of perfectionism. The principle of perfectionism would require social institutions to be arranged so as to maximize the achievement of human excellence in art, science, or culture regardless of the effect of such arrangements on equality and freedom. ... One variant of this position might be the claim that restrictions on immigration would be necessary to preserve the unity and coherence of a culture

(assuming that the culture was worth preserving). Rawls argues that in the original position no one would accept any perfectionist standard because no one would be willing to risk the possibility of being required to forego (afzien van) some important right or freedom for the sake of an ideal that might prove irrelevant to one's own concerns. So, restrictions on immigration for the sake of preserving a distinctive culture would be ruled out" (LAOB, p.1064)

Carens zet hier volgens Meilaender een radicaal statement neer over individuele rechten en de gevolgen die hij daaruit trekt. Carens verwerpt het perfectionistisch principe, dat sociale instituties zou toestaan zich te organiseren ten behoeve van een belangrijk gezamenlijke doel, als dit individuele vrijheid en gelijkheid zou kosten. Dit is de prioriteit van het individu boven de gemeenschap stellen en het is niet verrassend dat zo'n idee leidt tot open grenzen.

Het wil niet zeggen, dat onderscheiden gemeenschappen zouden stoppen te bestaan in een wereld van open grenzen. Het punt is, dat deze onderscheiden gemeenschappen niet het recht zouden hebben, mocht de nood hoog worden, de stappen te nemen om zichzelf in hun bestaan te beschermen. Zo'n actie zou onwettig zijn volgens Carens, omdat het vertrouwen in het perfectionistisch principe zou weerspiegelen, hetgeen Rawls zou verwerpen.

Misschien verwerpt Carens het perfectionistisch principe toch niet helemaal. Hij vindt dat even welvarende gemeenschappen die een bepaald minimumpakket aan welzijn garanderen aan hun burgers restricties op immigratie mogen opleggen. Dit is, omdat staten gerechtigd zijn te besluiten hun burgers meer of minder sociale uitkeringen te geven. Als de grenzen tussen deze staten helemaal open zouden zijn, dan zou je dit niet kunnen handhaven. Staten mogen dit alleen doen, als ze al voldoende liberaal zijn, zegt Carens echter elders. Waaruit je weer kunt afleiden, hoe belangrijk het liberalisme voor Carens is. Toch betekent dit niet, dat Carens allerlei restricties op immigratie zou kunnen toestaan, vindt Meilaender. In "Aliens en Citizens" stelt Carens immers, dat mensen in de oorspronkelijke positie erop zouden staan, dat het recht te migreren deel uitmaakt van het systeem van basisrechten en -vrijheden. (AC, p. 258) Beperkte restricties zijn soms acceptabel, maar alleen tussen relatief welvarende liberale staten.

Uit dit alles blijkt een liberale conceptie van rechtvaardigheid. Carens' verdediging van open grenzen berust fundamenteel op zijn commitment aan het liberalisme. Levert Carens enige argumentatie waarmee hij zijn theoretische fundering van zijn positie kan verbreden en waarmee hij misschien niet-liberalen zou kunnen overtuigen? Als je dergelijke argumenten ergens kan verwachten is het wel in het hoofdstuk "The Communitarian Challenge" in "Aliens and Citizens", zegt Meilaender. Hier gaat Carens in op Walzers argument, dat staten het recht hebben tot immigratiebeperking door het recht van gemeenschappen op zelfdeterminatie. (AC, p. 266). Volgens Meilaender stelt Carens wel de juiste vragen bij deze claim, maar zijn zijn z'n argumenten niet afdoende.

Als eerste vergelijkt Carens de bewegingsvrijheid tussen steden en federale staten binnen de VS met bewegingsvrijheid tussen natie-staten. Vooral staten binnen de VS hebben ieder hun eigen karakter, dat men graag wil bewaren. Interne migratie roept angst voor veranderingen binnen lokale gemeenschappen op. Toch geeft dit niet het recht bewegingsvrijheid te beperken binnen een land. Waarom zou dit tussen natie-staten dan wel mogen, vraagt Carens. Meilaender zegt echter (gegeven dat dit een normatieve kwestie is en geen feitelijke): je kan eveneens de andere kant op redeneren en zeggen: ook binnen staten moet het recht op bewegingsvrijheid beperkt worden, als dit de eigenheid van lokale gemeenschappen bedreigt.

Ten tweede hanteert Carens hetzelfde argument als Walzer zelf gebruikt: onderzoek de gedeelde betekenissen die mensen toekennen aan zaken binnen een gemeenschap. Carens zegt: Als we dit doen, zien we dat Amerikanen bepaalde liberale overtuigingen delen en daarom zijn ze voor open grenzen. Meilaender vindt het echter maar de vraag, of Carens de Amerikaanse visie juist interpreteert. Dit kunnen alleen de Amerikanen zelf zeggen. Als Carens beschrijving van hun overtuigingen klopt, heeft hij een argument. Als hij niet blijkt te kloppen, houdt hij geen argumentatie over. Bovendien is dit argument geen argument tegen Walzers grotere claim, dat gemeenschappen zelf mogen bepalen hoe hun toelatingspolitiek eruit zien. Integendeel, het onderschrijft deze claim.

Meilaender vindt Carens' redenering circulair: mensen en landen die denken dat het individuele voorgaat op de gemeenschap en die een bepaalde versie van het universalistische liberalisme onderschrijven, zouden voor open grenzen moeten zijn. Andere mensen hebben kennelijk geen reden dit te doen.

Carens zegt verder tegen Walzers argument, dat open grenzen inderdaad zou kunnen verhinderen, dat bepaalde levenswijzen voortbestaan. Maar zegt hij: het zal niet volledig lokale zelfdeterminatie vernietigen. Het zal het alleen beperken. Maar het soort keuzes beperken die mensen en gemeenschappen mogen maken, is precies waar rechtvaardigheidsprincipes voor zijn. (AC, p. 271) Dit is veel beperking, vindt Meilaender: het erkent het recht op bestaan (of beter gezegd: het recht te pogen zichzelf te behouden) alleen voor een paar liberale vormen van politieke gemeenschap.

In een artikel over het "witte" immigratiebeleid van Australië, dat een ethisch en cultureel homogeen wit en Brits Australië trachtte te behouden, hanteert Carens een ander argument, dan te vragen of de uitsluiting van immigranten gerechtvaardigd kan worden in het licht van fundamentele principes van rechtvaardigheid en moraal. Hij zegt, dat te argumenteren voor of tegen open grenzen op basis van fundamentele principes misschien te-snel-te-diepgaand is. We kunnen meer over de ethiek van immigratie leren, door de morele visies te onderzoeken die ingesloten liggen in de politieke praktijk van verschillende staten. De aanname achter deze benadering is niet, dat moraliteit altijd beleid bepaalt of dat de beste morele visie altijd wint, maar dat we deze onderwerpen in de politiek het best kunnen begrijpen door gevoelig te zijn voor de morele opvattingen van de participanten zelf, zoals ze deze reflecteren in debat en actie. In deze realistische opvatting van Carens is elke belangrijke vraag van politieke moraliteit gebonden aan complexe, lokale dimensies die samenhangen met de geschiedenis en cultuur van bepaalde gemeenschappen. We hoeven deze lokale overtuigingen niet onkritisch te accepteren, maar we zouden moeten beginnen met deze opvattingen. Deze realistische benadering gebruikend, die de natie-staat voor lief neemt, plus zijn recht om toelatingen te controleren, argumenteert Carens dat de "witte-Australië-politiek" een ontoelaatbare restrictie op immigratie vormde. Carens gebruikt daarvoor hetzelfde soort argument dat hij tegen Walzer gebruikte in "Aliens and Citizens": immigratierestricties opgelegd door Australië waren onverenigbaar met het liberale geloof dat breed gedeeld zou worden onder Australiërs. Als een interne kritiek, één die de premissen van de tegenstander accepteert, maar zijn conclusies verwerpt, is het een effectief argument tegen verdedigers van de "witte Australië-politiek", vindt Meilaender, net als het argument uit "Aliens and Citizens" over Amerikaans liberalisme een belangrijke voor Amerikanen is, om te overwegen. Maar het doet niks om de funderingen van zijn casus voor open grenzen te verstevigen, niets om het overtuigender te maken voor een bredere cirkel van mensen die zijn basisvooronderstellingen al niet aannemen.

Sommigen zien de realistische theorie die Carens later ontwikkelde als een nieuw vertrekpunt van Carens, maar Meilaender vindt dit overdreven. Carens zegt nog steeds, dat rechtvaardigheid open grenzen vereist. Maar hij weet, dat hij niet alles kan bereiken, wat hij wil en daarom probeert hij te winnen, wat mogelijk is. Al in 1979, voor "Aliens and Citizens" uitkwam, had Carens het over de rol van compromissen in de politiek, schrijft Meilaender. Carens heeft in zijn recente werk de grote meningsverschillen erkend die er op het gebied van immigratie leven, zelfs tussen intelligente mensen van goede wil, en probeert er zaken uit te slepen die zijn ideaal het meest benaderen.

Meilaenders conclusie is, dat Carens zijn overtuiging voor veel meer open grenzen blijft baseren op het liberalisme. Maar het liberalisme verdedigt hij niet. Daardoor rijzen drie problemen:

1. De discussie raakt in een impasse. Carens beroept zich op een vorm van liberalisme en vindt dat open grenzen daar een logische uitwerking van zijn en verdedigt het liberalisme verder niet. Anderen vinden, dat landen het recht hebben op immigratiebeperking en verdedigen dit ook niet voldoende. Daarmee komt de discussie niet verder.
2. Niet alleen liberale landen moeten een immigratiebeleid uitstippelen. Als je van deze andere landen verlangt jouw immigratiebeleid over te nemen, die hen kennelijk daarmee in liberale richting zal transformeren, dan lijkt dat een aanklacht van de politieke overtuiging van dat land. Is liberalisme dan de enige rechtvaardige regeringsvorm?
3. Bovendien zijn ook niet alle liberalen het eens met Carens visie op de immigratiepolitiek. John Rawls zegt bijvoorbeeld in *The Law of Peoples* - zonder verder uitwerking overigens -, dat een consequentie van zijn benadering is dat "a people has at least a qualified right to limit immigration". (TLOP, p. 39, noot 48).
Carens doet niet zijn best andersdenkende liberalen te overtuigen.

Carens zou of nader in moeten gaan op het liberalisme en zijn principes, om de niet-liberalen te overtuigen, of op liberalisme en zijn consequenties om andersdenkende liberalen te overtuigen van zijn standpunten, vindt Meilaender.

3.3 Blake

Michael Blake vraagt zich af, of in een liberale maatschappij, consistent met het liberalisme, immigratie beperkt kan worden. Sommige filosofen vinden alle restricties op immigratie inherent onjuist omdat het inconsistent is met de liberale gelijkheid. Andere filosofen vinden dat zo'n implicatie nooit een goede interpretatie kan zijn van het soort liberalisme dat zij willen onderschrijven. Blake vindt dat beide groepen filosofen dezelfde fout maken: ze zien niet in, wat immigratie onderscheidt als politiek onderwerp.

Het liberalisme begint met het idee van morele gelijkheid van alle personen. Het liberalisme is ontwikkeld als een theorie binnen de context van een natie-staat. Doel is gelijkheid door middel van politieke instituties te garanderen op basis van morele gelijkheid: het egalitarisme. Morele en politieke gelijkheid worden in elkaars verlengde gezien. Moeilijkheden ontstaan als individuen geen subject van dezelfde politieke instituties zijn. Volgens Blake moet in dit geval de liberale methodologie die morele en politieke gelijkheid aan elkaar verbindt, bijgesteld worden. Sommige filosofen als Carens vinden beperkingen op immigratie in tegenspraak met het morele egalitarisme van het liberale gedachtegoed en daarom moreel onrechtvaardig. Het liberalisme veroordeelt het gebruik van contingente feiten om ongelijkheid in behandeling te rechtvaardigen, aldus Carens. Een

arbitrair aspect van een persoon, zoals ras, mag niet dienen als basis voor verschillende politieke behandeling. Burgerschap lijkt even moreel arbitrair als ras. Niemand kiest zijn geboorteland uit. We verdienen schuld noch voordeel aan de omstandigheden waarin we geboren zijn. Restricties op immigratie vindt Carens daarom verwerpelijk. Carens baseert zich op een cosmopolitische lezing van John Rawls, waarbij de originele positie globaal geïnterpreteerd wordt in plaats van binnen een natie-staat. Iemand in de internationale originele positie zou internationale bewegingsvrijheid voorstaan. Volgens Blake kan de liberalistische garantie van morele gelijkheid inderdaad niet aan de grens ophouden, zoals Carens ook zegt. Blake vindt echter burgerschap wel moreel arbitrair maar niet moreel irrelevant. Een grens heeft morele betekenis, duidt namelijk de grenzen aan van verplichtingen aan en door een politieke staat. Een staat kan burgers bijvoorbeeld belastingen en straffen opleggen, wat hij niet aan vreemdelingen kan. Carens zegt: als het recht te verhuizen binnenslands geldt als een belangrijke vrijheid, dan is het internationaal gezien ook belangrijk. Blake zegt: dit gaat niet op voor het kiesrecht, waarom dan wel voor het verhuisrecht? Blake vindt: een staat heeft plichten tegenover zijn onderdanen, maar niet dezelfde plichten ten opzichte van vreemdelingen. Dit verschil doet geen inbreuk op morele gelijkstelling van individuen. Morele gelijkstelling kan samengaan met gedifferentieerde politieke rechten. Carens heeft volgens Blake geen argument waarom het recht op mobiliteit altijd een implicatie is van morele gelijkheid. Blake vindt, dat een migratietheorie de grenzen niet als moreel irrelevant moet zien en dat legitieme uitsluiting van vreemdelingen mogelijk is. Daarnaast kunnen bepaalde vormen van uitsluiting niet legitiem zijn. De huidige realiteit van extreme economische ongelijkheid tussen staten kan dienen om aanzienlijke restricties te stellen aan de macht tot uitsluiting van een natie-staat, betoogt Blake. Onder deze omstandigheden lijkt burgerschap van een Westerse industriële samenleving inderdaad op een privilege van het feodaal geboorterecht, zoals Carens dit ziet. (AC, p. 252). Een gelukkige geboorteplaats heeft verstrekkende gevolgen voor de levensverwachting. En dit soort ongelijkheid vindt Blake ook onverdedigbaar, zelfs als we de cosmopolitische lezing van Rawls verwerpen. Dat staten niet dezelfde verplichting hebben ten opzichte van vreemdelingen als tegenover de eigen burgers, zegt niet, dat staten niets verschuldigd zijn aan vreemdelingen. De huidige economische omstandigheden kunnen niet gerechtvaardigd worden door welke plausibele liberale theorie dan ook. Welvarende staten mogen geen individuen buitensluiten die in nood zijn. Toegang weigeren aan een verarmde vreemdeling is in veel gevallen ervoor kiezen een menselijk leven te offeren ten gunste van welvaart en luxe, is Blake's mening. Dit is een offer dat een liberaal nooit gerechtvaardigd kan maken. Blake ziet echter niet alle vormen van buitensluiting als onrechtvaardig. Als hijzelf belet wordt van Canada naar de VS te verhuizen, vindt hij dat niet inherent onjuist.

4. Mijn visie omtrent Carens' theorieën en de reacties daarop

Ik bespreek eerst het beroep dat Carens in "Aliens and Citizens" doet op Nozick, Rawls en de utilisten. Vervolgens ga ik in op de kritieken van Walzer, Meilaender en Blake op Carens. Tenslotte formuleer ik mijn eigen mening.

4.1 . Carens' argumentatie in Aliens and Citizens

4.1.1 Carens' beroep op Nozick

Ik denk dat Carens' gedachten over Nozick kloppen. Sommigen denken, dat immigratie beperkt mag worden op grond van collectieve eigendomsrechten van burgers op hun eigen land. Mensen zeggen bijvoorbeeld: "Het is ons land, wij mogen bepalen wie erin komen." Maar Nozick vindt, dat het land

geen collectief eigendom van het volk is. Nozick heeft het over individuele, niet over collectieve rechten. Nozick ijvert voor het behoud van het natuurrecht van elk mens, waarvan de kern is, “dat elk individu vrij is volledig over zichzelf en zijn eigendommen te beschikken”. (VUNA, p. 65) De mens heeft slechts één plicht: het respect voor het natuurrecht van anderen. Iemand mag tegen de wil van de rechthebbende in geen eigendom, leven, vrijheid of lichamelijke integriteit wegnemen, vernietigen of beschadigen. (VUNA, p. 89) De taak van de staat is, dit individuele natuurrecht op zijn grondgebied te beschermen. De staat zorgt ervoor, dat iedereen die uit is op de overtreding van andermans natuurrecht voldoende wordt afgeschrikt en grijpt alleen in, als dit recht worden aangetast. (VUNA, p. 90) Nozicks theorie propageert het vrije markt-idee sterk. In geen ander maatschappelijk stelsel kunnen, volgens Nozick, individuen zoveel vrijheid en welvaart genieten. (VUNA, p. 57) Mensen mogen hun lichaam en geest inzetten om eigendom te verwerven. Zolang dit op een rechtmatige manier gebeurt, kunnen ook staatsgrenzen hen daarin niet beperken. Nozick is voor een minimale staat. Een meer dan minimale staat zou leiden tot ontoelaatbare beperkingen van vrijheid van het individu. (VUNA, p. 121) De staat kan vreemdelingen niet verbieden zijn territorium te betreden en hen geen burgerschap toekennen, omdat een staat daartoe niet gerechtigd is. Daarom kan Nozicks theorie geen beperking van immigratie ondersteunen.

4.1.2 Carens' beroep op Rawls

Rawls zegt in *A Theory of Justice*, dat zijn theorie dient om binnen staten toegepast te worden. Door mensen in de oorspronkelijke positie rechtvaardigheidsprincipes te laten kiezen, denkt hij een staatsinrichting te ontwerpen, waarmee iedereen het eens kan zijn en die zal zorgen voor een stabiele samenleving. Carens past Rawls ideeën uit *A Theory of Justice* internationaal toe. Daarmee wijkt hij dus af van Rawls bedoeling met dit werk en laat hij een behoorlijk aantal van Rawls premissen weg, zoals de aanname van een systeem van samenwerking om het welzijn van betrokkenen te bevorderen. Carens behandelt in “Aliens and Citizens” niet, of en hoe “de wereldgemeenschap” zo’n samenwerkingsstelsel kan vormen.

In *The Law of Peoples* past Rawls de oorspronkelijke positie zelf toch ook internationaal toe en stapt daarmee van zijn eerdere standpunt af. Toch zou Carens in *The Law of Peoples* niet meer steun voor open grenzen vinden. In dit boek zijn deelnemers aan de tweede (internationale) oorspronkelijke positie vertegenwoordigers van stabiele liberale en fatsoenlijke staten. Zij komen tot acht regels die internationale verhoudingen moeten reguleren, waaronder: volkeren dienen internationale verdragen en de mensenrechten te respecteren. En: volkeren hebben een assistentieplicht tegenover volkeren die leven onder ongunstige omstandigheden die hen beletten een rechtvaardig of fatsoenlijk politiek en sociaal stelsel te hebben. (TLOP, p. 37) Assistentieplicht bestaat uit hulp bij het realiseren van rechtvaardige basisinstituten. Als deze gerealiseerd zijn, stopt de assistentieplicht en kunnen staten vervolgens zelf voor hun inwoners zorgen. (TLOP, p. 118-120) Rawls neemt afstand van de cosmopolitische visie, waarbij het welzijn van individuen centraal staat. In *The Law of Peoples* gaat het om de rechtvaardigheid van samenlevingen. Rawls besteedt nagenoeg geen aandacht aan migratie. Toch zegt hij er in één passage wel verschillende dingen over: ...”they (= het volk) are to recognize that they cannot make up for their irresponsibility in caring for their land and its natural resources by conquest in war or by migrating into other people’s territory without their consent. This remark implies that a people has at least a qualified right to limit immigration. I leave aside here what these qualifications might be. (...) Another reason for limiting immigration is to protect a people’s political culture and its constitutional principles.” En hierna verwijst hij naar Walzer: “To

tear down the walls of the state is not, (...) to create a world without walls, but rather to create a thousand petty fortresses.” (TLOP, p. 39) Dit wil zeggen: als grenzen verdwijnen, zal elke gemeenschap een fort oprichten om de eigen cultuur en principes te verdedigen.

Carens zegt, dat Rawls zou pleiten voor meer open grenzen. Dit blijkt niet uit het bovenstaande. Carens' onderbouwing van zijn migratietheorie in “Aliens and Citizens”, waarin hij zegt, dat drie van elkaar onafhankelijke liberale theorieën voor meer open grenzen zouden pleiten, klopt dus mijns inziens niet waar hij zich beroept op Rawls.

4.1.3 Carens' beroep op het utilisme

Je kan als kritiek op Carens geven, dat hij geen onderscheid maakt tussen de verschillende vormen van utilisme. Aan de andere kant gaat hij van het meest ongunstige scenario uit: hij is bereid alle voor- en nadelen van open grenzen voor burgers en vreemdelingen mee te tellen. Zelfs rassistische motieven van burgers tegen immigratie neemt hij mee. Dan nog zou de utilistische calculus volgens hem ten voordele van open grenzen uitslaan, omdat er vele miljoenen armen en verdrukten op de wereld zijn, die veel zouden winnen bij migratie naar vrije, welvarende landen. Ik denk, dat Carens daarin gelijk heeft en zich terecht beroept op het utilisme als pleitbezorger voor open grenzen.

4.1.4 Mijn conclusie over Carens' argumentatie in Aliens and Citizens

Dit betekent, dat er twee liberale theorieën overeind blijven van de drie waarop Carens een beroep doet, om zijn pleidooi voor open grenzen te onderbouwen: die van Nozick en de utilisten. Carens denkt volgens mij ten onrechte ook steun bij Rawls te kunnen vinden. Daarmee is het fundament van Carens pleidooi voor open grenzen zwakker geworden. Hij vond immers, dat het sterke punt van zijn onderbouwing was, dat drie theorieën die elkaar op veel punten bestrijden, elkaar vinden in een pleidooi voor open grenzen. Dit is naar mijn mening dus minder het geval.

Dit wil echter wat mij betreft niet zeggen, dat Carens geen leentjebuur mag spelen bij Rawls voor de idee van de oorspronkelijke positie. Alleen kan Carens bij de uitwerking ervan verder niet verwijzen naar Rawls. Ik vind de idee van de wereldwijd toegepaste sluier van onwetendheid namelijk wel heel sterk. Veel mensen in welvarende democratische landen zullen regelmatig denken: Ik ben blij dat ik hier geboren ben. En: Als ik in een arm of ondemocratisch land geboren was, zou ik ook willen kunnen vluchten naar een staat waar ik een beter leven kan opbouwen voor mezelf en mijn kinderen. Achter de internationale sluier van onwetendheid zouden ze voor open grenzen zijn.

4.2 Carens' idealistische en realistische theorie en hun samenhang

Het lijkt me prima, om een realistische theorie te hanteren naast een idealistische theorie. De idealistische theorie kan dienen als leidraad tijdens de praktische uitvoering, terwijl de realistische theorie vooral dient als tactisch instrument. De idealistische en de realistische theorie dienen zich dan echter wel op een goede manier tot elkaar te verhouden. Carens' idealistische pleidooi voor open grenzen levert echter niet voldoende houvast voor een realistische theorie en soms zijn beide theorieën zelfs met elkaar in tegenspraak. Voorbeelden:

1. Carens ziet een grenzenloze wereld als ideaal. In zijn realistische theorie wil hij echter als eerste de staten weer handhaven. Dit duidt op een tegenspraak tussen de idealistische en realistische theorie: Carens kan de wereld zonder grenzen niet realiseren zonder staten met

staatsgrenzen. Staten moeten bijvoorbeeld de openbare orde garanderen, zonder welke vrij verkeer van personen niet kan plaatsvinden.

2. Wat is Carens' uiteindelijke doel met zijn idealistische theorie? Optimale bewegingsvrijheid voor iedereen bereiken? Of individuen in de gelegenheid stellen armoede en onrecht te ontvluchten en voor zichzelf een betere toekomst elders op te bouwen? Hij legt mijns inziens prioriteit bij de individuele vrijheid. Carens wil bijvoorbeeld de immigratie niet beperken, om een braindrain vanuit de ontwikkelingslanden te voorkomen. Dit zou de liberale traditie en de specifieke prioriteit van de vrijheid loslaten. (AC, p. 261) En hij noemt vrije migratie een essentieel onderdeel van de rechtvaardige orde waarnaar we zouden moeten streven. (AC, p. 262) Carens zegt echter ook, de noodzaak de grenzen open te stellen, het sterkst te voelen tegenover mensen uit de derde wereld die naar de eerste wereld willen immigreren. (AC, p. 252) Vandaar mijn vraag: wat is Carens' doel met de idealistische theorie? Er lijken doelen door elkaar te lopen. Dan heeft een realistische theorie geen duidelijke richtsnoer.
3. Hiermee hangt mijn volgende vraag samen: Welke prioriteiten stelt Carens in het toelatingsbeleid? Als hij in zijn realistische theorie allerlei immigratiebeperkingen verwacht, moet hij daar mijns inziens op anticiperen in zijn idealistische theorie. In "Aliens and Citizens" noemt hij de mensen uit de derde wereld als prioriteit. (AC, p. 252) Verstaat hij daar de verdrukten en de armen onder onder? Elders geeft hij de politieke vluchtelingen voorrang boven de economische. (AC, p. 260/261) En in zijn denkexperiment over een realistische theorie komt hij uit op vluchtelingen en familieleden van burgers en ingezetenen, die door liberale staten toegelaten zouden moeten worden. Daarbij zegt hij, de bestaande vluchtelingenverdragen niet open te willen breken, omdat dit in het huidige politieke klimaat tot ongunstiger resultaten zou leiden. Maar wat had hij willen bereiken met het openbreken van de verdragen? Dat blijft onduidelijk. Carens moet zich mijns inziens uitspreken over een prioritering in het toelatingsbeleid, want nu sluit zijn denkexperiment over een realistische theorie alleen aan op de politieke praktijk, maar heeft geen aangrijpingspunt bij de idealistische theorie, behalve dat alle grenzen open moeten.
4. Welke instituties denkt Carens nodig te hebben in zijn de idealistische theorie en wat zijn hun plichten? Wat gebeurt er na het openstellen van de grenzen? Is het genoeg nieuwe burgers hetzelfde als de huidige burgers te behandelen? Wil Carens werken aan verbetering van de situatie in de landen waaruit vluchtelingen afkomstig zijn? Carens is voor een internationaal differentieprincipe en verwacht, dat daardoor de vluchtelingenstroom zal verkleinen. Welke instituties moeten hiervoor zorgdragen en tot waar reikt hun verantwoordelijkheid? Door een globaal differentieprincipe worden de politieke problemen die in veel landen spelen, niet aangepakt. Wil hij hier ook iets mee? Rawls assistentieplicht voor staten is duidelijk omschreven en afgeperkt. Bij Carens ontbreekt een alternatief hiervoor in zijn idealistische theorie in "Aliens and Citizens".
5. Carens noemt vele voorbeelden waarmee een realistische theorie rekening moet houden (zie 2.2) , bijvoorbeeld: emotionele identificatie met vreemdelingen is zwak. Betekent dit, dat hij in zijn idealistische theorie de emotionele identificatie wil zien op te rekken tot over staatsgrenzen heen? Er moet immers een wisselwerking zijn tussen de realistische theorie en de idealistische theorie. Zo ja, hoe denkt Carens dit te realiseren? En doet dit niet eerder denken aan het communitarisme dan aan het liberalisme, dat Carens verdedigt?
6. Door de openstelling van grenzen zullen vele armen en verdrukten naar liberale welvarende staten immigreren en kan de vrijheid van hun huidige burgers onder druk komen te staan.

Het wordt voor hen moeilijker, naar eigendom te streven en hun eigen belang te realiseren, bijvoorbeeld werk te vinden en de eigen cultuur te bewaren. De vrijheid van de een vermindert de vrijheid van de ander. Bijt zijn idealistische theorie zichzelf niet in de staart?

Wil een realistische theorie een tactisch instrument kunnen zijn voor een idealistische theorie, dient duidelijk te zijn, waarop de realistische theorie dient af te stemmen. Carens' idealistische theorie in "Aliens and Citizens" is onvoldoende uitgewerkt. De enige leidraad vanuit de idealistische theorie voor de realistische theorie lijkt te zijn, dat de grenzen open moeten, om de vrijheid veilig te stellen. De realistische theorie kan daardoor verder alleen afstemmen op de realiteit en heeft voor zijn nadere invulling geen houvast aan de idealistische theorie. Tegenstrijdigheden binnen en tussen Carens' theorieën blijven ook onopgelost.

4.3 Terechte of onterechte kritiek op Carens' theorieën?

4.3.1 Walzer

Walzer komt tot een tegenovergestelde conclusie over immigratie dan Carens: Staten zijn vrij om vreemdelingen toe te laten of niet. Walzer denkt, dat vragen over rechtvaardigheid niet vanachter een sluier van onwetendheid benaderd moeten worden, maar vanuit het perspectief van lidmaatschap van een politieke gemeenschap waarin mensen een gemeenschappelijke cultuur delen. De meeste burgers vinden onderscheidenheid van hun cultuur belangrijk en willen deze behouden. Bij open grenzen zou deze onderscheidenheid verdwijnen. Walzer vindt, dat uitsluiting van vreemdelingen gerechtvaardigd is door het recht van gemeenschappen op zelfdeterminatie.

Carens brengt daar tegenin, dat binnen een land niet blijkt, dat onderscheidenheid van een cultuur gevaar loopt bij open provincie- en stadsgrenzen. Ik geef Carens daarin deels gelijk: Friezen kunnen verhuizen naar Limburg en Rotterdammers naar Amsterdam. Provincies en steden blijven hun eigen karakter behouden. Een cultuur verandert niet compleet door import. Naar mijn mening ook niet door import van over de landsgrenzen. In de grote steden wonen veel allochtonen. Toch blijft hun karakter bewaard. De situatie die Carens en ik schetsen, ligt echter in een wereld waarin immigratie aan banden is gelegd. Als grenzen volledig open gaan, kan in populaire immigratielanden de absorptiecapaciteit verzadigd raken, met alle gevolgen van dien, zoals groeiende vreemdelingenhaat of gevaar voor de openbare orde. Daarom is het zaak, de absorptiecapaciteit niet te overschrijden. Tot dit punt bereikt is, dienen staten armen en verdrukten ruimhartig toe te laten. Ik vind hun belangen groter, dan van degenen die hun culturele erfgoed willen bewaren. Dat ben ik met Carens eens.

Carens zegt verder nog: Als vrijheid van bewegen binnen de staat zo belangrijk gevonden wordt, op welke gronden kan vrijheid van bewegen tussen staten dan aan banden gelegd worden? Ik denk, dat hier het principe "ought implies can" geldt. Vrijheid van bewegen wordt, denk ik, door velen belangrijk gevonden, alleen stuit het compleet openen van grenzen op zulke grote problemen, dat velen zullen denken: het kan niet. Ik ben één van hen. Ik denk wel, dat naar zo groot mogelijke openheid van grenzen gestreefd dient te worden op grond van de internationaal toegepaste sluier van onwetendheid.

Walzer is van mening, dat het recht om buiten te sluiten beperkt wordt door de plicht hulp te bieden aan anderen die in ernstige nood verkeren, als we dit kunnen doen zonder enorme kosten te maken.

En als mensen eenmaal zijn toegelaten en deelnemen aan de economie, dan moet hen toegestaan worden burgerschap te verkrijgen. Bovendien mogen nieuwe staten of regeringen bestaande inwoners niet wegsturen.

Bij mij rijst de vraag, hoeveel de gevolgen van Walzers inperking van het recht om buiten te sluiten zouden afwijken van de uitkomsten van de realistische theorie van Carens. Ik vermoed, dat ze elkaar niet veel zouden ontlopen.

4.3.2 Meilaender

Meilaender vindt vooral, dat Carens zijn overtuiging voor meer open grenzen teveel baseert op het liberalisme, terwijl hij het liberalisme zelf niet verdedigt. De discussie raakt daardoor in een impasse en niet-liberale landen zijn niet onder de indruk van zijn argumenten, terwijl Carens toch ook zal willen, dat zij hun grenzen openstellen. Bovendien draagt Carens geen argumenten aan tegen liberalen die het niet eens zijn met zijn gevolgtrekkingen omtrent een volledig vrij immigratiebeleid.

Ik geef Meilaender gelijk. Carens verdedigt het liberalisme niet. En hij had beter - naast de overeenkomsten - ook in kunnen gaan op de verschillen tussen hem en Rawls; dat was overtuigender geweest. Verder had Carens zich mijns inziens in "Aliens and Citizens" eveneens kunnen beroepen op communitaristische ideeën. In paragraaf 4.3.1 heb ik aangestipt, dat daartoe mogelijkheden zijn: Walzer wil grenzen bewaken, maar vindt dat mensen in bepaalde gevallen toch toegelaten dienen te worden en burgerschap kunnen verwerven. Hierop had Carens kunnen inspringen.

Carens zegt in "Aliens and Citizens", dat zijn bevindingen over immigratie in de eerste plaats rusten op aannames waarvan hij denkt, dat geen enkele morele theorie deze kan verwerpen: dat onze sociale instituties en publiek beleid alle menselijke wezens als morele personen dienen te respecteren en dat dit respect ook erkenning inhoudt van de vrijheid en gelijkheid van elk menselijk wezen. Ik vind, dat deze tegenwerping te algemeen gesteld is en dat Carens zich er te makkelijk vanaf maakt.

4.3.3 Blake

Blake's belangrijkste argument tegen Carens is, dat Carens vindt, dat burgerschap van een bepaald land en grenzen moreel arbitrair zijn en daarom geen ongelijkheid in behandeling kunnen rechtvaardigen. Blake noemt burgerschap en grenzen ook moreel arbitrair, maar niet moreel irrelevant en betoogt, dat er daarom wel verschil in behandeling mag zijn tussen burgers van een land en vreemdelingen die burger willen worden. Morele gelijkstelling kan volgens hem samengaan met gedifferentieerde politieke rechten. Hiermee ben ik het eens, net als met het vervolg van zijn betoog. Daarin zegt Blake, dat desondanks bepaalde vormen van uitsluiting niet legitiem kunnen zijn, namelijk als er extreme economische verschillen tussen staten zijn. Dan komt het argument van Carens weer om de hoek kijken, dat luidt, dat burgerschap van een welvarende, liberale staat lijkt op het privilege van het feodale geboorterecht. Een gelukkige geboorteplaats heeft grote gevolgen voor de levensverwachting. Dit soort ongelijkheid vindt Blake onverdedigbaar. Staten hebben daarom wel plichten tegenover vreemdelingen in nood, maar niet dezelfde als tegenover de eigen burgers. Dit ben ik met Blake eens.

4.4 Eindbeschouwing

4.4.1 Mijn ideeën omtrent Carens' open grenzentheorie

Ik ben het eens met Carens' opvatting, dat de oorspronkelijke positie internationaal ingezet kan worden. Mijns inziens plaatsen wij ons herhaaldelijk achter de sluier van onwetendheid, wanneer we ons afvragen, waaraan we het verdiend hebben, dat wij in een land als Nederland geboren zijn en iemand anders in een land als Somalië. Nergens aan. Het is puur toeval, dat buiten beschouwing moet blijven bij het nadenken over internationale rechtvaardigheid. Ook ik zou, met Carens, vanuit de oorspronkelijke positie de prioriteit in het toelatingsbeleid leggen bij mensen die vanuit de derde wereld naar de eerste wereld willen immigreren. Van Carens zou ik alsnog willen horen, of hij hier ook de economische vluchtelingen onder schaarst en wat zijn verdere prioritering in het toelatingsbeleid is. Dit wordt niet duidelijk in zijn idealistische theorie in "Aliens and Citizens". Toch moet dit duidelijk zijn, wil een realistische theorie zich hierop kunnen richten.

Carens legt de prioriteit bij de vrijheid. Vrijheid van migratie vindt hij een basisrecht. Ik vind vrijheid en zeker vrijheid van migratie ook belangrijk, maar zie om me heen, dat mensen niet alleen aan hun vrijheid gehecht zijn, maar ook aan hun verbondenheid met familie, vrienden, streek, land en de bijbehorende culturen. Ik leg de prioriteit niet bij de vrijheid, maar bij de internationale distributieve rechtvaardigheid. Carens is begaan met vluchtelingen. Maar zijn mensen uit arme of ondemocratische landen het meest geholpen door naar een ander land te vluchten? Ik denk, dat mensen liever in hun eigen omgeving, bij hun eigen familie en vrienden blijven en liever niet vluchten. Carens denkt dat ook. Waarom richt hij zich dan allereerst op open grenzen? Bovendien helpen open grenzen niet, de situatie voor de achterblijvers structureel te verbeteren. Gevluchte familieleden sturen veel geld naar het land van herkomst, maar de braindrain doet meer kwaad dan deze geldstroom goedmaakt. Bovendien worden politieke problemen niet met open grenzen aangepakt. Het lijkt me onwenselijk, dat door grote migratiestromen een run op populaire democratieën ontstaat. En – nog belangrijker – ik denk, dat een open grenzenbeleid arme en ondemocratische staten en hun inwoners onvoldoende helpt en niet de meest efficiënte oplossing voor hun problemen biedt. Carens vindt vrijheid echter prioriteit hebben. Ik denk, dat het belang van vrijheid niet groter is dan dat van internationale distributieve rechtvaardigheid en dat het streven naar dit laatste niet het meest gediend is met open grenzen.

Het lijkt me het beste, mensen zoveel mogelijk in de eigen omgeving te helpen. Ik ben een voorstander van de assistentieplicht die Rawls voorstaat in *The Law of Peoples*. Deze is gericht op het realiseren van goed functionerende politieke en sociale instituties in staten die gebukt gaan onder grote problemen. Functionerende instituties zijn een basisvoorwaarde voor bloei. In veel landen in Afrika zou het mijns inziens beter gaan, als daar democratische of fatsoenlijke regeringen zouden werken aan de opbouw van hun land. Ik ben het niet met Rawls eens, dat staten vervolgens hun eigen positie in hun eentje voldoende kunnen verbeteren. Internationale afspraken hebben veel invloed op het wel en wee van een staat en zijn inwoners. Protectionistische maatregelen bijvoorbeeld, die op de wereldmarkt getroffen worden ten bate van rijke Westerse landen, schaden arme staten. Steun aan dicators in de strijd tegen het communisme werkte in het verleden democratisering tegen. Internationale instituties als de Verenigde Naties zijn belangrijk voor wereldwijde armoedevermindering en democratisering. Staten kunnen niet in hun eentje tegen bestaande machtsblokken en scheefgroei optreden, ook niet met goed functionerende nationale

instituties. Carens veronderstelt, dat vrijheid altijd tot verbetering van individueel welzijn leidt, maar dat lijkt me niet het geval. Als de uitgangspunten van individuen in termen van macht en geld uiteenlopen, kun je grote verschillen krijgen. Instituties als staten en internationale organisaties moeten daarom bemiddelen tussen vrijheid en gelijkheid, nationaal en internationaal. Staten dienen, als dit nodig is, tot internationale rechtvaardigheid gestimuleerd te worden door internationale instituties die een rechtvaardige wereldorde nastreven. Carens spreekt niet over een assistentieplicht. Hij spreekt zich alleen uit als voorstander van een internationaal differentieprincipe. Over bijbehorende instituties en hun plichten spreekt hij niet in "Aliens and Citizens". Dit is een groot manco.

Als democratisering en armoedevermindering wereldwijd doorgang vinden, lijkt het mij logisch, dat minder mensen op de vlucht slaan. Zolang dit nog niet bereikt is, dienen democratische en relatief welvarende staten zowel politieke als economische vluchtelingen ruimhartig toe te laten, is mijn mening. Deze staten zijn namelijk ten dele ook de oorzaak van het vluchtelingenprobleem, door bijvoorbeeld hun machtspositie op de markt in stand te willen houden door protectionistische maatregelen te treffen, waardoor de arme landen arm blijven. Daarom ben ik wel blij met Carens' pleidooi voor open grenzen. Maar met alleen open grenzen komen we er niet, is mijn mening.

4.4.2 Conclusie

Ik wilde in dit paper onderzoeken, of de open grenzentheorie van Carens houdbaar zal blijken te zijn en of deze me nog steeds aanspreekt, nadat ik hem nader bestudeerd heb.

Ik denk, dat Carens idealistische theorie zoals hij deze uiteenzet in "Aliens and Citizens" niet houdbaar is, omdat hij niet aangeeft, welke instituties de wereld zonder grenzen moeten realiseren en wat hun plichten zijn. Daardoor verzuimt hij aannemelijk te maken, dat een grenzenloze wereld haalbaar is. Hoewel hij zegt de notie "ought implies can" te respecteren, blijkt dit niet. Daarom vind ik dat zijn idealistische theorie aan deze notie ten onder gaat: Een grenzenloze wereld kan niet gerealiseerd worden en daarom hebben we er ook de plicht niet toe. Zijn theorie spreekt me ook minder aan, dan ik voor bestudering van enkele van zijn artikelen had gedacht, omdat Carens' prioriteit ligt bij de vrijheid, terwijl die van mij bij internationale distributieve rechtvaardigheid ligt. En vrijheid en een open grenzenbeleid doen hier mijns inziens onvoldoende voor.

Dit wil niet zeggen, dat ik niet voor veel meer open grenzen pleit, op grond van een globaal toegepaste sluiert van onwetendheid. Staten hebben mijns inziens assistentieplicht tegenover staten met grote problemen. Daarnaast hebben ze de plicht middels het afsluiten en navolgen van internationale verdragen belemmeringen weg te nemen die globale distributieve rechtvaardigheid tegenwerken, zoals handelsverdragen die de arme landen geen kans bieden. Totdat internationale distributieve rechtvaardigheid bereikt is en staten voldoende geassisteerd zijn bij het realiseren van democratische of fatsoenlijke instituties, zullen vluchtelingen blijven aankloppen aan de poorten van de welvarende, democratische landen. Ik geef ze geen ongelijk. En tot die tijd hebben we ook de plicht hun onderdak te bieden. Internationale organisaties dienen erop toe te zien, dat staten hun nationale en internationale verantwoordelijkheden nemen.

Afkortingen

AC= Aliens and Citizens

LAOB = Liberalism and Open Borders

TLOP = The Law of Peoples

VUNA = Van utopie naar anarchie

Aantal woorden zonder voorblad, inhoudsopgave, afkortingen en literatuurlijst: 14.983

Literatuurlijst

Blake, Michael, "Immigration", in R. G. Frey and Christopher Heath Wellman (ed.), *A Companion to Applied Ethics* (Malden, USA : Blackwell Publishing Ltd., 2005), p. 224 – 237.

Carens, Joseph H., "Aliens and Citizens. The Case for Open Borders", in: *The Review of Politics*, Volume 49, No.2 (1987), p. 251-273

Carens, Joseph H., "Realistic and Idealistic Approaches to the Ethics of Migration", in *International Migration Review*, Volume 30 , No. 1 (1996), p. 156-170

Carens, Joseph H., "Who Should Get in? The Ethics of Immigration Admissions", in *Ethics & International Affairs*, Volume 17, Issue 1 (2003), p. 95-110

Driessen, B.E.P., *Van utopie naar anarchie. Een kritische studie van de politieke theorie van Robert Nozick*. Voorschoten : B. Driessen, 1990

Meilander, Peter C., "Liberalism and Open Borders: The Argument of Joseph Carens", in *International Migration Review*, Volume 33 , No. 4 (1999), p. 1062-1081

Rawls, John, *The Law of Peoples*, Vierde druk. Cambridge, Massachusetts. London, England : Harvard University Press, 2002 (Eerste druk 2001)